

انتشارات مشاوران آموزش

ناشر تخصصی عمومی و علوم انسانی

علوم و فنون ادبی (۳)

پایه ۱۲

نظام جدید

جداول مقایسه‌ای سبکی و تاریخ ادبیات
تحلیل و بررسی خودارزیابی‌ها و کارگاه‌های تحلیل فصل
تحلیل ۳۱۹ بیت بر پایه قلمروهای سه گانه
تست‌های ویژه برای قلمروهای سه گانه
۷۳۲ پرسش چهار گزینه‌ای و تشریحی
چینش هدفدار تست‌ها
تطبیق تست‌های کنکورهای سراسری با مباحث نظام جدید
پاسخنامه تشریحی با تحلیل گزینه‌ها

مؤلف:

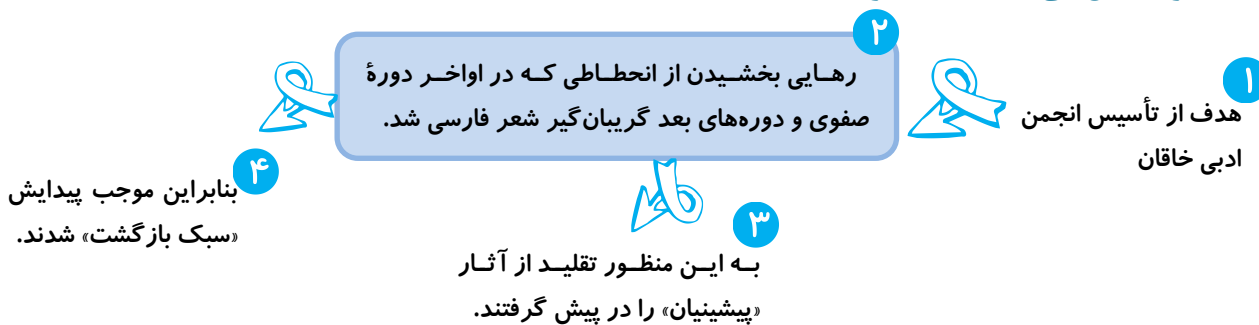
معصومه سلیمی

مروری بر تاریخ ادبیات سال‌های دهم و یازدهم:
در سال دهم مبحث تاریخ ادبیات را از ابتدای آن یعنی پیش از اسلام تا قرن ششم، آموختید و در سال یازدهم از قرن هفتم تا قرن یازدهم که دوره سبک هندی نامیده می‌شود، امسال نیز این مباحث ادامه می‌یابند یعنی از قرن دوازدهم تا دوره معاصر.

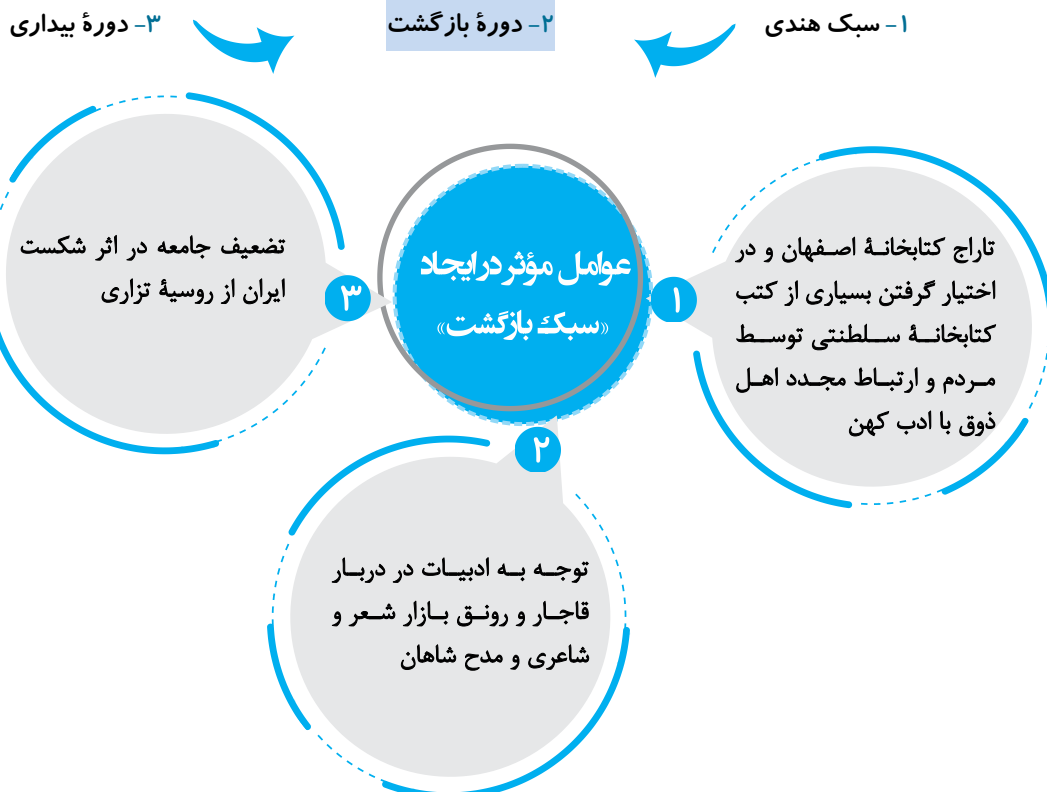
در قرون مورد بررسی این درس که شامل قرن دوازدهم و قرن سیزدهم می‌شود (که دوران حکومت‌های افشاریه، زندیه و قاجار را دربرمی‌گیرد):

- رشد و شکوفایی قابل توجهی در تاریخ ادبیات ایران دیده نمی‌شود.
- روی‌گردانی شاعران از سبک هندی
- تأثیر رگه‌هایی از سبک هندی و وقوع در شعر شاعران این دوره
- شکل‌گیری انجمن ادبی اصفهان توسط «مشتاق اصفهانی» ← در زمان نادرشاه و کریم خان زند
- بازگشت به شیوه شاعری شاعران گذشته همزمان با روی کار آمدن حکومت «قاجار»
- تأسیس انجمن ادبی «نشاط» ← توسط عبدالوهاب نشاط
- تأسیس انجمن ادبی «خاقان» ← به ریاست فتحعلی شاه قاجار

← برای انجمن ادبی خاقان سه نکته زیر را باید بدانید:

← جایگاه سبک «دوره بازگشت»: (بین دوسبک هندی و بیداری قرار دارد)

این قسمت از متن سرشار از نکته است به شما پیشنهاد می‌کنم که همیشه نکات مهم را با پرش یاد بگیرید:

الف) به نظر شما، چرا شاعران دوره بازگشت به پیروی از اسلوب‌های کهن پرداختند؟

به سبب ۱- ۲-

ب) شاعران سبک بازگشت، کدام سبک‌ها را مورد توجه قرار دادند؟

۱- ۲-

ج) کدام شاعران به شیوه شاعران گذشته «قصیده» می‌سرودند؟

۱- ۲- ۳-

د) کدام شاعران به شیوه شاعران گذشته «غزل» می‌سرودند؟

۱- ۲- ۳-

پاسخ خود را مقایسه کنید:

الف) فقر فرهنگی بر جامعه/ سستی حاکم بر ادبیات

ب) سبک خراسانی/ سبک عراقی. در اینجا دقت کنید که شاعران «بازگشت» همانطور که از نام سبکشان پیداست به شیوه شاعران گذشته مانند

حافظ، سعدی و... «بازگشتند». مبادا بگویید به سبک هندی بازگشتند! آنها از سبک هندی دوری می‌کردند.

ج) ۱- صبا کاشانی / ۲- قآنی شیرازی / ۳- سروش اصفهانی

در این قسمت چون با شش شاعر روبرو هستیم، برای سهولت در یادگیری برای خودتان اینگونه رمز بسازید:

ق	ص	س	ر
↓	↓	↓	↓
قآنی	صبا	سروش	رای

د) ۱- مجمر اصفهانی / ۲- فروغی بسطامی / ۳- نشاط اصفهانی

معروف‌ترین شاعر این دوره، «هاتف اصفهانی» است.

علت اهمیت کار شاعران سبک بازگشت: نجات زبان شعر از سستی حاکم که در اواخر سبک هندی به وجود آمده بود. اگر این نهضت به پا نشده

بود زبان فارسی دچار ضعف و سستی بیشتری می‌شد.

همزمان با بررسی علل شکست و عقب افتادگی ایران در «اواسط» دوره قاجار، شعر سبک بازگشت هم مورد انتقاد قرار گرفت.

۱- مطرح شدن موضوعات جدید در جامعه و ادبیات

۲- وارد شدن لغات و اصطلاحات عربی در شعر

از جمله مواردی است که در این دوره حائز اهمیت است.

شعر دوباره بین مردم آمد. شاعران در اشعار خود از مشکلات مردم و مسائل جامعه می‌گفتند. بنابراین محتوا مهم‌تر از استفاده از آرایه‌های ادبی و

جنبه‌های دیگر شاعری در شعر بود.

عواملی که به بیداری جامعه سرعت بخشیدند:

سفر شاهان قاجار به فرنگ موجب آشنایی آنان با تحولات جهانی شد و در پی آن، تحصیل کردگان و روشن‌فکران ایران همگام با

تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بیداری جامعه را سرعت بخشیدند.

ایجاد و انتشار افکار آزادی‌خواهانه، تحولات سیاسی و اجتماعی در ایران و جهان باعث حرکت جامعه به سمت نوآوری و نوگرایی شد. بنابراین

حرکتی شکل گرفت که هم ضد استبداد بود و هم ضد استعمار و این حرکت منجر به صدور «فرمان مشروطیت» توسط «مظفرالدین شاه» در

سال «۱۳۲۴ هـ. ق» شد.

عوامل مؤثر در بیداری جامعه

۱- شکست ایران از روسیه و توجه مردم به امکانات فنی دنیای جدید و کشورهای دیگر

۲- تلاش‌های عباس میرزا برای روی آوردن به دانش و فنون نوین

۳- اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل

۴- رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی

۵- تأسیس دارالفنون به دست امیر کبیر و آموزش دانش‌های نوین در این مدرسه

عواملی که موجب پدیدآمدن فصل جدیدی در ادبیات فارسی شد:

- ۱- نقد شرایط موجود در اشعار توسط شعرای آزادی‌خواه
- ۲- فعالیت عده‌ای از روشن‌فکران مانند: ملک‌الشعرا بهار، نسیم شمال، میرزا فتحعلی آخوندزاده، عبدالرحیم طالبوف و میرزا آقا خان کرمانی

ادبیات بیداری یا ادبیات مشروطه

ادبیاتی که در آن دربارهٔ اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن زمان سخن می‌گفتند. مفاهیمی که در «ادبیات بیداری» استفاده می‌شد: آزادی، وطن، قانون‌خواهی و مبارزه با استبداد و استعمار.

در ادبیات بیداری چه مسائلی مطرح می‌شد؟

- ۱- حقوق اجتماعی
 - ۲- برانگیختن احساسات ملی و میهنی
 - ۳- توجه به فراگیری علوم جدید
 - ۴- پیکار با بیگانه و بیگانه‌خواهی
 - ۵- انتقاد از نابسامانی‌ها
 - ۶- نفی عقاید خرافی
 - ۷- حقوق زنان
- ✓ همانطور که گفتیم شعر این دوره وسیله‌ای برای بیان اوضاع و احوال مردم و بیان اوضاع جامعه بود. بنابراین:

وضعیت شعر در این دوره

- ۱- «محواره»، زبان شعر این دوره
 - ۲- شکل‌گیری نهضت ساده‌نویسی (برای انتقال مفاهیم جدید به زبان ساده)
 - ۳- نقد مظاهر استبداد و استعمار توسط شاعران
 - ۴- استفاده از زبان ادبی برای بیان دیدگاه
 - ۵- شعر وسیله‌ای برای بیان واقعیت و بهبود زندگی
 - ۶- انعکاس این اشعار در روزنامه‌ها و مطبوعات
- در این دوره چون فعالیت‌های سیاسی و مطبوعاتی در «تهران» متمرکز بود، شعر و ادب هم منحصر به این شهر شد. بعد از تهران، «تبریز» بازار سیاسی و مطبوعاتی ایران بود.

مدیر و مسئول روزنامه «نسیم شمال» که در «رشت» منتشر می‌شد

شاعران این دوره

ادیب الممالک فراهانی

- نام اصلی: میرزا محمد صادق امیری فراهانی
- لقبش از جانب «مظفرالدین شاه»: ادیب الممالک
- فعالیت اصلی او: روزنامه‌نگاری
- سردبیر روزنامه «مجلس»
- دیوان اشعارش شامل: قصاید، ترجیع‌بند و مسط
- بیشتر قصیده سروده
- مضامین اشعارش: وطن، سیاست و اجتماع

ایرج میرزا

- ماهر در به کارگیری تعبیرات عامیانه و اشعار ساده و روان
- چیره‌دست در زمینه طنز، هجو و هزل
- وجود اندیشه‌های نوگرایانه در اشعارش
- مترجم شعرهای غربی: قطعه قلب مادر را از یک قطعه آلمانی ترجمه کرد.

سید اشرف‌الدین گیلانی

سید اشرف‌الدین گیلانی

- مشهور به نسیم شمال
- دارای اشعاری ساده و طنزآمیز
- مضمون اشعارش: مبارزه با استبداد و عشق به وطن
- مدیر و نویسندهٔ روزنامه «نسیم شمال»
- مؤثر در بیداری مردم
- شعر معروف انتقادی او: «ای قلم»

نکته مهم: انتساب او به خاندان قاجار (از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار) و تفکرات شخصی‌اش مانع از آن می‌شد که ایرج را در زمره شاعران «آزادی‌خواه مشروطه» قرار دهند.

عارف قزوینی

- موسیقی‌دان بزرگ عهد مشروطه
- ترانه‌سرا و تصنیف‌ساز (این هنر وی محرک مردم برای آزادی‌خواهی بود)
- دارای اشعاری ساده و به دور از پیچیدگی

فرخی یزدی

- ◀ شاعر شاخص و برجسته عصر بیداری
- ◀ زندانی آزادی خواهی
- ◀ تحت تأثیر مسعود سعد سلمان و سعدی
- ◀ نماینده مردم یزد در دوره هفتم مجلس
- ◀ جان باختن در راه آزادی وطن

◀ اشعارش نشان از دردمندی و عشق او به میهن است.

محمدتقی بهار (ملک الشعرا)

- ◀ آشنا به زبان و ادبیات کهن و آگاه از مسائل روز جامعه
- ◀ سرودن اشعار با زبان حماسی در سبک خراسانی با مضامین آزادی و وطن خواهی
- ◀ محقق و مدرس دانشگاه
- ◀ فعال در زمینه سیاست و روزنامه‌نویسی
- ◀ آثارش: تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، سبک‌شناسی، تاریخ تطوّر نظم فارسی، دیوان اشعار و تصحیح نسخه‌ها و مقالات علمی

وضعیت نثر فارسی در قرن‌های ۱۲ و ۱۳ (دوره بیداری)

- ◀ حرکت نثر به سوی سادگی
- ◀ رواج و گسترش روزنامه
- ◀ روی آوردن به ترجمه و ادبیات داستانی (تحت تأثیر ارتباط با اروپا و تغییر مخاطبان)
- ◀ پیشگامان نثر ساده‌نویسی این دوره: قائم مقام فراهانی، ناصرالدین شاه قاجار، عبدالرحیم طالبوف، میرزا آقاخان کرمانی، زین العابدین مراغه‌ای، علامه دهخدا.
- ◀ نزدیک بودن زبان نثر به زبان مردم کوچه و بازار

موضوعات و حوزه‌های ادبی موجود در نثر دوره مشروطه

۱- روزنامه نگاری

- ◀ رواج روزنامه‌نویسی بین نویسندگان در اوایل مشروطه
- ◀ انعکاس مطالب سیاسی، اجتماعی و علمی در این روزنامه‌ها

مهم‌ترین «روزنامه‌ها» و «مجلات» این دوره

- ۱- «صوراسرافیل» به مدیریت «میرزا جهانگیر خان صوراسرافیل»
- ۲- «نسیم شمال» به مدیریت و نویسندگی «سید اشرف الدین گیلانی» (با نام مستعار نسیم شمال) لحن نسیم شمال ← با لحنی طنزآمیز و انتقادی به بیان مسائل سیاسی و اجتماعی می‌پرداخت.
- ۳- مجله «بهار» ← نشریه‌ای ادبی. به مدیریت «میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی» (پدر پروین اعتصامی)
- ۴- مجله «دانشکده» و «بهار» ← به مدیریت «ملک الشعرا بهار»

۲- داستان‌نویسی

- ◀ شروع داستان‌نویسی قبل از مشروطه با ترجمه رمان‌های تاریخی غربی
- ◀ روی آوردن به رمان تاریخی توسط نویسندگان این دوره
- ◀ علت روی آوردن نویسندگان به رمان‌های تاریخی در عصر مشروطه: ۱- نوعی باستان‌گرایی و شناخت هویت گذشته. ۲- دردسر کمتر رمان تاریخی در مقایسه با طرح انتقادات سیاسی و اجتماعی در روزنامه‌ها یا رمان‌های سیاسی
- ◀ نوشتن تعداد اندکی رمان تاریخی در این دوره
- ◀ رمان‌نویسان این دوره:
 - «محمدباقر میرزا خسروی» ← با رمان «شمس و طغرا»
 - «میرزا حسن خان بدیع» ← با رمان «شمس‌الدین و قمر» و «داستان باستان»

۳- نمایش‌نامه‌نویسی

- ◀ نوع ادبی جدید در ایران
- ◀ رواج آن در دوره «ناصرالدین شاه» همزمان با رفت و آمد ایرانیان به اروپا
- ◀ میرزا آقا خان تبریزی اولین نمایش‌نامه‌نویس در ایران «تألیف چند نمایش‌نامه»
- ◀ تنها نمونه‌های ادبیات نمایشی صدر مشروطه: نمایش‌نامه‌های میرزا آقا خان تبریزی
- ◀ زبان نمایش‌نامه‌های این دوره ساده، روان، بی‌تکلف و عوام‌فهم

۴- ترجمه

- ◀ از عوامل مؤثر در رشد آگاهی و تحول اندیشه ایرانیان در سال‌های قبل از مشروطه

- ▶ آغاز ترجمه آثار اروپایی در ایران با رواج صنعت چاپ در زمان فتحعلی شاه
- ▶ یکی از مهم‌ترین آثار ترجمه شده این دوره: «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه مترجم: «میرزا حبیب اصفهانی»
- ▶ ۵- تحقیقات ادبی و تاریخی
- ▶ عدم جذب این تحقیقات در این دوره به دلیل مشغول شدن نویسندگان به روزنامه‌نویسی و حوزه‌های دیگر
- ▶ تنها اثر مهم در این زمینه: «تاریخ بیداری ایرانیان» از «ناظم‌الاسلام کرمانی»، موضوع آن: تاریخ مشروطه است.

نویسندگان دوره مشروطه

- ▶ ۱- قائم مقام فراهانی
- ▶ معروف‌ترین نویسنده و سیاست‌مدار این دوره
- ▶ مؤثر در ادبیات
- ▶ از بین برنده سبک متکلف
- ▶ طرح مسائل عصر با زبان و اصطلاحات رایج آمیخته به شعر و ضرب‌المثل
- ▶ پیرو سبک سعدی در گلستان
- ▶ مشوق مردم در روی آوردن به نثر
- ▶ دارای عباراتی کوتاه، موزون و مسجع
- ▶ احیاکننده نثر فارسی
- ▶ مهم‌ترین اثرش: منشآت
- ▶ ۲- علامه علی اکبر دهخدا
- ▶ از پیشگامان نثر جدید فارسی
- ▶ شاعر
- ▶ نویسنده «چرند و پرند» (مجموعه نوشته‌های طنزآمیز سیاسی-اجتماعی او) ⇐ انتشار در روزنامه «صور اسرافیل» (باین روزنامه همکاری داشت)
- ▶ ناشر روزنامه «سروش» در استانبول
- ▶ مؤثر در رواج نثر ساده و عامیانه‌ای که جمال زاده و هدایت بعدها به کار گرفتند.
- ▶ نویسنده مفصل‌ترین کتاب لغت
- ▶ اثر دیگرش: «امثال و حکم»

شعرشناسی دوره مشروطه

مضمون	شعر	شاعر
پرهیز از خشونت و پاسداری از وطن	جنگ ننگ است در شریعت من جز بی پاس دین و حفظ وطن	ادیب الممالک فراهانی
انتقاد از اوضاع جامعه	غلغلی انداختی در شهر تهران ای قلم خوش حمایت می‌کنی از شرع قرآن ای قلم	سید اشرف الدین گیلانی (نسیم شمال)
غنائی- مهر مادر	داد معشوقه به عاشق پیغام که کند مادر تو با من جنگ	ایرج میرزا
وطن دوستی- مبارزه با ظلم حاکم	از خون جوانان وطن لاله دمیده از ماتم سرودشان سرو خمیده	عارف قزوینی
آزادی خواهی	من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید	محمدتقی بهار (ملک الشعرا)
وطن دوستی- آزادی خواهی	آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود ز جان شستم از برای آزادی	فرخی یزدی

نثرشناسی دوره مشروطه

نمونه نثر سعدی در گلستان:

مال از بهر آسایش عمر است، نه عمر از بهر
گرد کردن مال. عاقلی را پرسیدند: نیکبخت
کیست و بدبختی چیست؟ گفت: نیکبخت آن
که خورد و کشت و بدبخت آنکه مُرد و هشت.

۱- «مخدوم مهربان من، از آن زمان که رشته مراودت حضوری گسسته و شیشه شکیبایی از سنگ تفرقه و دوری شکسته، اکنون مدت دو سال افزون است که نه از آن طرف بریدی و سلامی و نه از این جانب قاصدی و پیامی، طایر مکاتبات را پر بسته و کلبه مراثیات را در بسته...»
نویسنده: قائم مقام فراهانی

ویژگی‌های نثر او: عبارات کوتاه/ موزون/ مسجع/ به سبک گلستان سعدی

نمونه نثر مرغ همسایه از محمدعلی جمال‌زاده:

اما خانوم پروین فردوس. گفتم که معلم جغرافیا بود از
بس درس جغرافیا داده چنان به نظر می‌رسید که متصل در
عالم خیال بر سمند تیزگام و تکاور گیتی‌پیمای وهم خیال
سوار است و رکاب‌کش در اطراف و اکناف هفت‌اقلیم و
چهار ربع مسکون چهار نعله در تک و تاز و سیر و سیاحت
است.

۲- «ننه، هان! این زمین روی چیه؟ روی شاخ گاو، گاو روی چیه؟ روی ماهی، ماهی روی چیه؟ روی آب، آب روی چیه؟ وای وای! الهی روده‌ات بیره، چقدر حرف می‌زنی؟! حوصلم سررفت! آفتابه لگن شش دست، شام و نهار هیچی! گفت نخور! عسل و خربزه با هم نمی‌سازند! نشنید و خورد. یک ساعت دیگر یارو را دید؛ مثل مار به خودش می‌پیچید. گفت: نگفتم نخور؟ این دوتا باهم نمی‌سازند. گفت: حالا که این دوتا خوب باهم ساخته‌اند که من یکی را از میان بردارند...»

نویسنده: علی اکبر دهخدا

ویژگی نثر او: طنزآمیز/ بیان مسائل اجتماعی/ نثر ساده و عامیانه

این نوع از نثر وی بعدها مورد تقلید «جمال زاده» و «هدایت» قرار گرفت.

- ۱- دو تن از پیشگامان رمان‌نویسی قبل از مشروطه را نام ببرید و از هر کدام اثری بنویسید.
- ۲- مهم‌ترین عوامل فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر ادبیات عصر بیداری را بررسی کنید.
- ۳- ویژگی‌های شعر هریک از شاعران زیر را بنویسید:
فرخی یزدی - عارف قزوینی - ایرج میرزا
- ۴- شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر فارسی در دوران بیداری را بیان کنید.
- ۵- نثر فارسی در دوره بیداری چه تحولی یافت؟
- ۶- چه عواملی در ایجاد نهضت بازگشت ادبی مؤثر بودند؟
- ۷- در شعر دوره بیداری از نظر زبانی چه تحولاتی دیده می‌شود؟
- ۸- توضیح دهید قائم مقام فراهانی در حوزه نثر فارسی چه جایگاهی دارد؟

در سال یازدهم با پایه‌های آوایی «همسان» یعنی پایه‌هایی که از تکرار یک رکن حاصل می‌شدند، آشنا شدید. مثلاً بیت زیر از تکرار چهار پایه همسان تشکیل شده است:

چرخ بازیگر از این بازیچه‌ها بسیار دارد

روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد

پایه‌های آوایی	روزگار	تین ک گه عز	زت دهد گه	خار دارد
وزن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
نشانه‌های هجایی	--U-	--U-	--U-	--U-

اما امسال پایه‌های آوایی «ناهمسان» را خواهید آموخت. در این نوع از پایه‌های آوایی «وزن‌واژه‌ها» ناهمگون و غیر تکراری است.

۱ فاعلاتن مفاعن فعلن

بیت زیر را در نظر بگیرید:

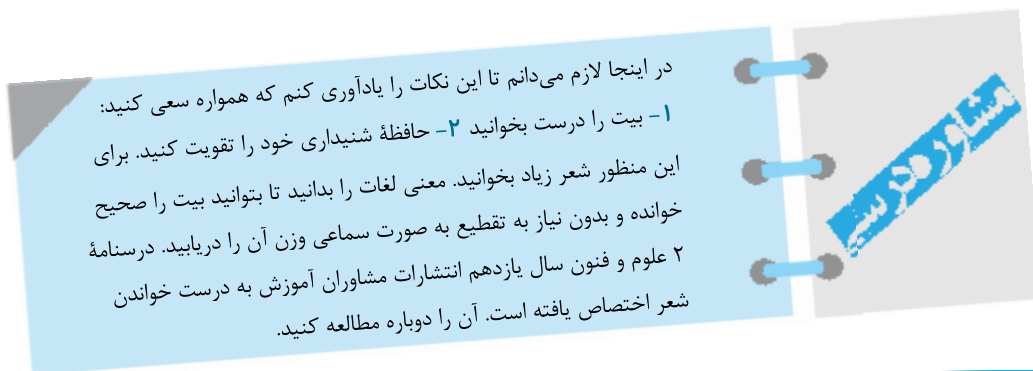
عاقبت گـرگـزاده گـرگـشود گرچه با آدمی بزرگ شود

پایه‌های آوایی	عاقبت گـرگـزاده گـرگـشود	گ زا د گـر	گ ش ود
	گرچ با آ	د می ب ز	گ ش ود

اگر بیت را درست خوانده باشید، متوجه می‌شوید موسیقی بیت به گونه‌ای دیگر است یعنی پایه‌های آوایی آن دارای نظم «ناهمسان» است. حالا همین بیت را با وزن‌واژه‌ها و نشانه‌های هجایی آن بنویسیم:

پایه‌های آوایی	عاقبت گـرگـزاده گـرگـشود	گ زا د گـر	گ ش ود
وزن	فاعلاتن	مفاعن	فعلن
نشانه‌های هجایی	--U-	-U-U	-UU

همانطور که مشاهده می‌کنید، پایه‌های آوایی چینی ناهمسان دارند و تکرار نشده‌اند. هر مصراع این بیت از سه پایه آوایی ناهمسان «فاعلاتن مفاعن فعلن» تشکیل شده است.

در اینجا لازم می‌دانم تا این نکات را یادآوری کنم که همواره سعی کنید:

- بیت را درست بخوانید ۲- حافظه شنیداری خود را تقویت کنید. برای این منظور شعر زیاد بخوانید. معنی لغات را بدانید تا بتوانید بیت را صحیح خوانده و بدون نیاز به تقطیع به صورت سمعی وزن آن را دریابید. درستنامه ۲ علوم و فنون سال یازدهم انتشارات مشاوران آموزش به درست خواندن شعر اختصاص یافته است. آن را دوباره مطالعه کنید.

۲ مفاعن فعلاتن مفاعن فعلن

به جان پیر خرابات و حق صحبت او که نیست در سر من جز هوای خدمت او

پایه‌های آوایی	ب جان پی	رخ را با	ت حق ق ضح	ب ت او
وزن	مفاعن	فعلاتن	مفاعن	فعلن
نشانه‌های هجایی	-U-U	--UU	-U-U	-UU

این بیت از چهار پایه آوایی ناهمسان «مفاعن فعلاتن مفاعن فعلن» تشکیل شده است.

«مثالی دیگر»

چو غنچه بال لب خندان به یاد مجلس شاه پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم

پایه‌های آوایی	چُ غُن چُ با	لَبِ خَن دان	بِ یا دِ مَج	لِ سِ شاه
وزن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن
نشانه‌های هجایی	-U-U	--UU	-U-U	-UU

۳ مفتعلن فاعلات مفتعلن فع

ابیات این قسمت نیز از چهار پایه آوایی تشکیل شده‌اند.

هر که نداند سپاس نعمت امروز حیف خورد بر نصیب رحمت فردا

پایه‌های آوایی	هَر کِ نَ دا	نَد سِ پا سِ	نِ عَ مَ تِ اِم	رِوز
وزن	مفتعلن	فاعلات	مفتعلن	فع
نشانه‌های هجایی	-UU-	U-U-	-UU-	-

«مثالی دیگر»

بر سر آنم که گرز دست برآید دست به کاری زنم که غصه سرآید

پایه‌های آوایی	بِر سِ رَ آ	نَم کِ گِر ز	دِست بَ را	یَد
وزن	مفتعلن	فاعلات	مفتعلن	فع
نشانه‌های هجایی	-UU-	U-U-	-UU-	-

۴ مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل

برخی از بیت‌ها را می‌توان به دو گونه تعیین وزن کرد. یعنی برش پایه‌های آوایی فقط محدود به ۴ تایی نمی‌شود بلکه می‌توان همان بیت را به گونه‌ای دیگر جدا کرد. به بیت زیر دقت کنید:

ای سفته دَر وصل تو الماس ناکسان تا کی کنی قبول، خسان را چو کهربا

اگر این بیت را ۴ تایی برش بزنیم وزن آن «مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل» خواهد بود:

پایه‌های آوایی	ای سَف تِ دَر	رِ وَص لِ تِ	أَل ما سِ نا	کَ سان
وزن	مستفعلن	مفاعل	مستفعلن	فعل
نشانه‌های هجایی	-U--	UU-U	-U--	-U

حالا همین بیت را به شکل زیر جدا کنیم:

پایه‌های آوایی	ای سَف تِ	دَر رِ وَص لِ	تِ أَل ما سِ	نا کَ سان
وزن	مفعول	فاعلات	مفاعیل	فاعِلن
نشانه‌های هجایی	U--	U-U-	U--U	-U-

ملاحظه می‌کنید که همان وزن «مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل» به «مفعول فاعلات مفاعیل فاعِلن» تغییر پیدا کرد.

برای تعیین مرز پایه‌ها و نشانه‌های هجایی، اولویت با نظم «همسان» است.

خودارزیابی

۱- با خوانش درست بیت‌ها و درک پایه‌های آوایی هر بیت، مشخص کنید که وزن کدام بیت همسان و کدام بیت ناهمسان است.

الف <<

آب زنید راه را هین که نگار می‌رسد

مژده دهید باغ را بوی بهار می‌رسد

ب <<

دلیم سر به هامون رها می‌پسندد

سرم بالش از صخره‌ها می‌پسندد

پ <<

باز این چه شورش است که در خلق عالم است؟

باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است؟

ت <<

گشته‌ام در جهان و آخر کار

دلبری برگزیده‌ام که مپرس

ث <<

دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند

از گوشه بامی که پریدیم، پریدیم

ج <<

شفای این دل بیمار جز لقای تو نیست

طیب جان خرابم کسی ورای تو نیست

۲- بیت‌های زیر را تقطیع هجایی کنید و مرز پایه‌های آوایی هر بیت را مشخص کنید.

الف <<

راستی کن که راستان رسند

راستان در جهان قوی دستند

ب <<

محمد کافرینش هست خاکش

هزاران آفرین بر جان پاکش

پ <<

با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

ت <<

آتش حب‌الوطن چو شعله فرورد

از دل مؤمن کند به مجمره اسپند

۳- کدام بیت‌ها دو به دو از نظر وزن با هم یکسان‌اند؟

الف <<

چو بشنوی سخن اهل دل، مگو که خطاست

سخن شناس نه‌ای، جان من، خطا اینجاست

ب <<

جانا نظری که نتوانم

بخشا که به لب رسید جانم

پ <<

برداشته دل ز کار او بخت

در ماند پدر به کار او سخت

ت <<

بیا به خانه آلاله‌هاسری بزنیم

ز داغ بادل خود حرف دیگری بزنیم

۴- نشانه‌های هجایی بیت‌های زیر را به دو صورت برش بزنید؛ پس از تعیین پایه‌های آوایی، وزن هر یک را بنویسید.

الف <<

همت طلب از باطن پیران سحرخیز

زیرا که یکی را ز دو عالم طلبیدند

ب <<

کشتی شکستگانیم، ای باد شرطه برخیز

باشد که بازبینیم دیدار آشنا را

پ <<

ای سرو بلند قامت دوست

وه وه که شمایلت چه نیکوست؟

ت <<

لبخند تو خلاصه خوبی‌ها است

لختی بخند، خنده گل زیبا است

۵- بیت ادیب الممالک را در خودارزیابی شماره ۲ از نظر قلمرو فکری تحلیل کنید.

مولوی

شهریار

مفتش کاشانی

حافظ

وحشی بافقی

اسیری لاهیجی

اوغری مراغه‌ای

نظامی

فرشی یزدی

ادیب الممالک فراهانی

حافظ

عراقی

نظامی

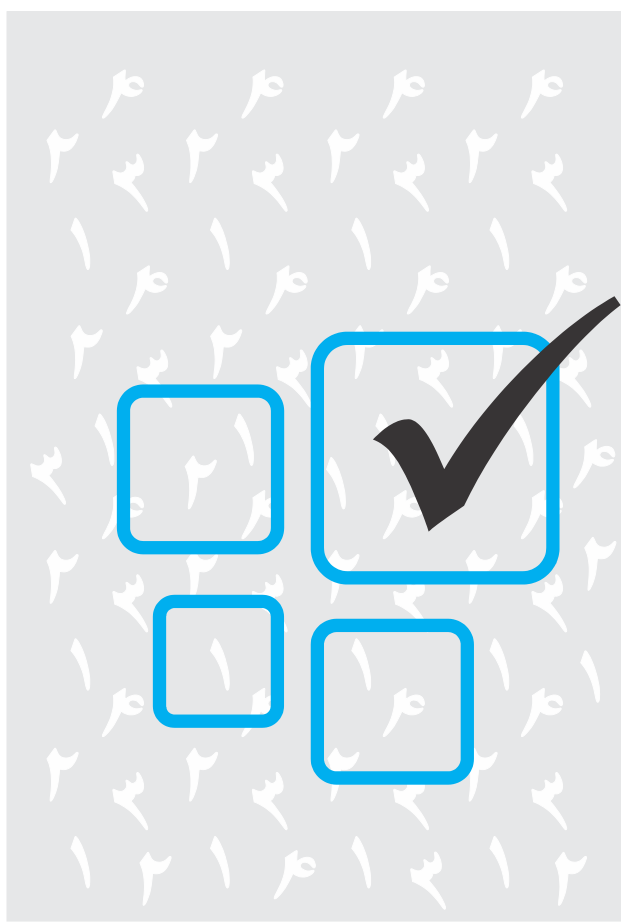
قیصر امین‌پور

فروغی بسطامی

حافظ

سعری

قیصر امین‌پور

به کجایی؟ به کجایی؟ به کجایی؟

پرسش های چهارگزینه ای

به کجایی؟ به کجایی؟ به کجایی؟

۱. گزینه درست را مشخص نمایید. تألیفی
- ۱ از انقراض دولت صفویه تا آغاز سلطنت فتحعلی شاه قاجار، رشد و شکوفایی قابل توجهی در تاریخ ادبیات ایران دیده می‌شود.
۲ در دوران حکومت‌های افشاریه، زندیه و ابتدای دوره قاجار، رشد و شکوفایی خاصی برای تاریخ ادبیات ایران گزارش نشده است.
۳ دوران حکومت‌های افشاریه، زندیه و قاجار، دوره شکوفایی و بالندگی ادبیات فارسی به شمار می‌آید.
۴ از انقراض دولت صفویه تا آغاز سلطنت مظفرالدین شاه قاجار، رشد و شکوفایی قابل توجهی در تاریخ ادبیات ایران دیده نمی‌شود.
۲. در زمان ، با همراهی چند تن دیگر از ادیبان انجمن «ادبی اصفهان» را اداره می‌کردند. تألیفی
- ۱ صهبای اصفهانی / نادر شاه و کریم خان زند
۲ کمال الدین اصفهانی / فتحعلی شاه
۳ نشاط اصفهانی / فتحعلی شاه
۴ مشتاق اصفهانی / نادرشاه و کریم خان زند
۳. دوره ادبی بازگشت، با روی کار آمدن کدام سلسله در ایران رونق بیشتری یافت؟ تألیفی
- ۱ قاجار
۲ صفویه
۳ افشاریه
۴ پهلوی
۴. با روی کار آمدن و در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات پر رونق‌تر از گذشته فعال بود. تألیفی
- ۱ فتحعلی شاه قاجار / تضعیف حکومت مرکزی
۲ ناصرالدین شاه قاجار / تثبیت حکومت مرکزی
۳ سلسله قاجار / تثبیت حکومت مرکزی
۴ سلسله صفویه / تضعیف حکومت مرکزی
۵. انجمن ادبی «خاقان» به ریاست کدامیک از شاعران دوره قاجار بنا نهاده شد؟ تألیفی
- ۱ نشاط اصفهانی
۲ ایرج میرزا
۳ فتحعلی شاه قاجار
۴ سید اشرف الدین گیلانی
۶. انجمن ادبی خاقان به ریاست در شهر و در دوره ادبی تشکیل شد. تألیفی
- ۱ فتحعلی شاه / تهران / بازگشت
۲ مظفرالدین شاه / تهران / بیداری
۳ احمدشاه / اصفهان / بازگشت
۴ ناصرالدین شاه / شیراز / بیداری
۷. کدام یک از گزینه‌های زیر در ارتباط با انجمن‌های ادبی در دوره ادبی بازگشت درست نیست؟ تألیفی
- ۱ نشاط اصفهانی در زمان نادرشاه و کریم خان زند، با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.
۲ انجمن ادبی خاقان به ریاست فتحعلی شاه قاجار در تهران تشکیل شد.
۳ هدف انجمن ادبی خاقان، رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن بود.
۴ عبدالوهاب نشاط انجمن ادبی نشاط را تأسیس کرد.
۸. گزینه درست را از بین گزینه‌های زیر مشخص نمایید. تألیفی
- ۱ هدف انجمن ادبی خاقان، رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره قاجار و دوره‌های بعد از آن بود.
۲ هدف انجمن ادبی اصفهان، رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن بود.
۳ هدف انجمن ادبی خاقان، رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن بود.
۴ هدف انجمن ادبی خاقان، رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های قبل از آن بود.
۹. کدام گزینه در مورد سبک ادبی بازگشت نادرست است؟ تألیفی
- ۱ انجمن ادبی خاقان به ریاست فتحعلی شاه با تقلید از آثار پیشینیان، شعر را به دوران گذشته بازگشت دادند و موجب پیدایش سبک ادبی بازگشت شدند.
۲ با روی کار آمدن سلسله قاجار، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات پررونق‌تر از گذشته فعال بود.
۳ شاعران دوره ادبی بازگشت به سبک خراسانی و عراقی در سطوح زبانی، ادبی و فکری بی‌توجه بودند.
۴ می‌توان سبک بازگشت را حدّ واسط بین سبک هندی و سبک دوره بعد یعنی دوره بیداری دانست.
۱۰. هدف انجمن ادبی خاقان که به ریاست فتحعلی شاه قاجار تشکیل شد، چه بود؟ تألیفی
- ۱ رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن
۲ بازگشت شعر فارسی به دوران گذشته
۳ تقلید از آثار پیشینیان
۴ همه موارد
۱۱. حد واسط بین سبک هندی و سبک دوره بعد یعنی دوره بیداری، کدام سبک قرار گرفته است و ویژگی بارز آن چیست؟ تألیفی
- ۱ سبک عراقی / توجه به معانی بدیع و تازه در ادبیات و ورود بیشتر ادبیات عربی به شعر فارسی
۲ سبک خراسانی / تکیه بر قیدها و سنت‌های لفظی و صوری
۳ سبک بازگشت / بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات
۴ سبک عراقی / عشق، عرفان و اخلاق از ویژگی‌های بارز در این سبک است.

۱۲. کدام مورد از عوامل مؤثر در ایجاد نهضت بازگشت ادبی در دوره قاجار به شمار نمی‌آید؟ تألیفی
- ۱) تاراج کتابخانه اصفهان که سبب شد تعدادی از کتاب‌های کتابخانه سلطنتی به دست مردم افتد و ارتباط مجدد اهل ذوق با ادب کهن برقرار شود؛
 - ۲) ضعیف شدن جامعه در اثر شکست ایران از روسیه تزاری
 - ۳) انقراض دولت صفویه
 - ۴) توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان
۱۳. سبب شد تعدادی از کتاب‌های کتابخانه سلطنتی به دست مردم افتد و ارتباط مجدد اهل ذوق با ادب کهن برقرار شود. تألیفی
- ۱) توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان
 - ۲) انقراض دولت صفویه
 - ۳) شکست ایران از روسیه تزاری
 - ۴) تاراج کتابخانه اصفهان
۱۴. کدام مورد از «قصیده سرایان» دوره بازگشت به شمار می‌آیند؟ تألیفی
- ۱) صبای کاشانی / قآنی شیرازی / سروش اصفهانی
 - ۲) کمال الدین اصفهانی / نشاط اصفهانی / صبای کاشانی
 - ۳) قآنی شیرازی / صبای کاشانی / هاتف اصفهانی
 - ۴) سروش اصفهانی / بیدل دهلوی / صبای کاشانی
۱۵. کدام یک از گزینه‌های زیر از «غزل‌سرایان» دوره بازگشت به شمار می‌آیند؟ تألیفی
- ۱) مجمر اصفهانی / فروغی بسطامی / نشاط اصفهانی
 - ۲) عبدالوهاب نشاط / سروش اصفهانی / فروغی بسطامی
 - ۳) قآنی شیرازی / صبای کاشانی / ایرج میرزا
 - ۴) میرزاده عشقی / بیدل دهلوی / عارف قزوینی
۱۶. کدام عبارت در مورد شاعران دوره بازگشت درست می‌باشد؟ تألیفی
- ۱) شاعران این دوره باعث نوآوری و تکامل شعر فارسی شدند.
 - ۲) شاعران این دوره باعث نوآوری و تکامل شعر فارسی نشدند.
 - ۳) زبان فارسی را دچار نوعی ضعف و سستی نمودند.
 - ۴) شاعران این دوره از الگوهای کهن در سرایش آثار ادبی دوری می‌جستند.
۱۷. کدام یک از گزینه‌ها در بردارنده اهمیت شاعران دوره ادبی بازگشت است؟ تألیفی
- ۱) توانستند زبان شعر را از حالت سستی که در اواخر سبک هندی در آن به وجود آمده بود، نجات بخشند.
 - ۲) سرایش غزل به سبک حافظ، سعدی و دیگر شاعران سبک عراقی
 - ۳) پیروی از اسلوب‌های کهن
 - ۴) ایجاد نوآوری و تکامل در شعر فارسی
۱۸. به کدام دلیل شاعران دوره ادبی بازگشت به پیروی از اسلوب‌های کهن پرداختند؟ تألیفی
- ۱) رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن
 - ۲) توجه به ادبیات در دربار قاجاریه
 - ۳) تقلید از آثار ادبی پیشینیان
 - ۴) فقر فرهنگی حاکم بر جامعه و سستی و رخوت حاکم بر ادبیات
۱۹. قصیده سرایی در دوره ادبی بازگشت، به سبک کدام شاعران رواج یافت؟ تألیفی
- ۱) به سبک شاعران خراسانی
 - ۲) به سبک شاعران عهد سلجوقی
 - ۳) به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی
 - ۴) به سبک شاعران عهد سلجوقی
۲۰. «زبان، تخیل و اندیشه در این سبک تکرار شنیده‌هاست. هاتف اصفهانی از معروف‌ترین شاعران این عهد است.» متن فوق مربوط به کدام دوره ادبی است؟ تألیفی
- ۱) عهد سلجوقی
 - ۲) دوره بازگشت
 - ۳) سبک عراقی
 - ۴) سبک خراسانی
۲۱. از اندک اندک مباحثی در مورد علل شکست و عقب افتادگی ایران در جامعه مطرح شد و همراه با آن نیز با انتقاد روبه رو شد. تألیفی
- ۱) اوایل دوره قاجار / شعر درباری
 - ۲) اواسط دوره قاجار / شعر دوره بازگشت
 - ۳) اواخر دوره قاجار / شعر دوره بازگشت
 - ۴) اواسط دوره قاجار / شعر دوره بیداری
۲۲. کدام گزینه از زمینه‌های حرکت کشور به سوی «نوآوری و نوگرایی» در دوره قاجار محسوب نمی‌شود؟ تألیفی
- ۱) صدور فرمان مشروطیت با امضای مظفرالدین‌شاه در سال ۱۳۲۴ هـ.ق.
 - ۲) سرعت بخشیدن بیداری جامعه ایرانی هم‌گام با تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی توسط تحصیل‌کردگان و روشن‌فکران
 - ۳) آشنایی پادشاهان قاجار با تحولات جهانی در پی سفرهای آنان به فرنگ
 - ۴) پیش آمدن موضوعات جدید در جامعه و ادبیات و ورود اصطلاحات و لغات غربی به شعر

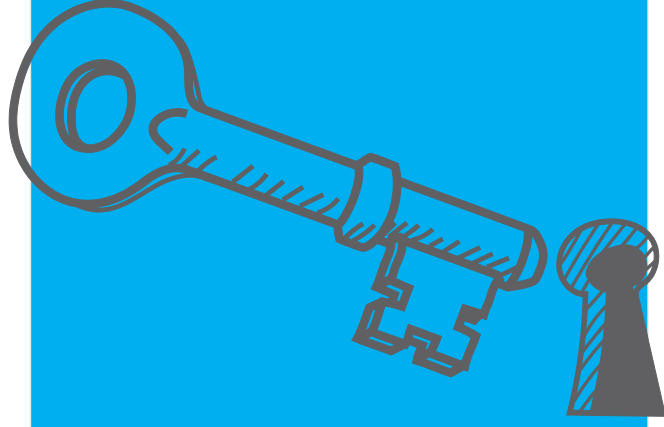
۲۳. در ایران حرکتی ایجاد شد که هم ضد استبداد و هم ضد استعمار بود و در نهایت به امضای فرمان مشروطیت توسط در سال انجامید. تألیف
- ۱ ناصرالدین شاه / ۱۳۲۴ هـ. ق. ۲ مظفرالدین شاه / ۱۳۲۴ هـ. ق.
۳ ناصرالدین شاه / ۱۳۲۵ هـ. ق. ۴ مظفرالدین شاه / ۱۳۲۵ هـ. ق.
۲۴. کدام یک از موارد زیر از عوامل «بیداری جامعه ایران در دوران قاجار» به شمار نمی‌رود؟ تألیف
- ۱ تأثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس و توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید
۲ کوشش‌های قائم‌مقام فراهانی، ولیعهد فتحعلی شاه در روی آوردن به دانش و فنون نوین
۳ اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل
۴ رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی
۲۵. نام دیگر «ادبیات بیداری» چیست؟ تألیف
- ۱ ادبیات مقاومت ۲ ادبیات انقلابی ۳ ادبیات حماسی ۴ ادبیات مشروطه
۲۶. ادبیات بیداری با ظهور مفاهیمی نو شکل گرفت؛ کدام مورد در زمره این مفاهیم به شمار نمی‌آید؟ تألیف
- ۱ آزادی ۲ وطن ۳ مبارزه با استبداد و استعمار ۴ برانگیختن احساسات قومی و میهنی
۲۷. در دوره بیداری و به نقد شرایط موجود پرداختند که با مخالفت دولت همراه بود. تألیف
- ۱ شاعران / روشن‌فکران ۲ گروهی از شاعران / روشن‌فکران آزادی‌خواه
۳ شعرای آزادی‌خواه / گروهی از روشن‌فکران ۴ تحصیل‌کردگان / روشن‌فکران ایران
۲۸. توضیحات زیر معرف کدامیک از شاعران دوره بیداری می‌باشد؟ تألیف
- «او سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت. فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود. شعر او از زندگی سیاسی‌اش جدا نبود و دیوان او شامل قصاید، ترجیع‌بندها و مسطه‌هایی است که بسیاری از حوادث و اوضاع آن روزگار را بیان می‌کنند. وی در قالب قصیده بیش از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده است و مضامین وطنی، سیاسی و اجتماعی بیشتر در شعرش دیده می‌شوند.»
- ۱ میرزا محمدصادق امیری فراهانی ۲ سید اشرف‌الدین گیلانی
۳ هاتف اصفهانی ۴ عارف قزوینی
۲۹. میرزا محمدصادق امیری فراهانی از جانب کدام شخصیت «ادیب الممالک» لقب گرفت و در کدام قالب بیشتر طبع آزمایی کرده است؟ تألیف
- ۱ مظفرالدین شاه قاجار / غزل ۲ فتحعلی‌شاه قاجار / غزل
۳ مظفرالدین شاه قاجار / قصیده ۴ فتحعلی‌شاه قاجار / قصیده
۳۰. دلیل اینکه شعر و ادب در دوره بیداری در پایتخت جلوه بیشتری داشت، در کدام یک از گزینه‌های زیر منعکس شده است؟ تألیف
- ۱ در این دوره عمده فعالیت‌های سیاسی و مطبوعاتی در تهران متمرکز شده بود.
۲ چون تهران به عنوان پایتخت، مرکز کشور به شمار می‌آمد.
۳ مردم سایر شهرها علاقه‌ای به شعر و ادبیات نشان نمی‌دادند.
۴ به دلیل رونق محافل و انجمن‌های ادبی در شهر تهران
۳۱. بعد از تهران، از بازار سیاسی و مطبوعاتی پررونقی برخوردار بود. تألیف
- ۱ تبریز ۲ شیراز ۳ رشت ۴ اصفهان
۳۲. روزنامه را که سید اشرف‌الدین در منتشر می‌کرد، مردم می‌خواندند. تألیف
- ۱ صور اسرافیل / رشت / تبریز ۲ صور اسرافیل / رشت / تهران
۳ نسیم شمال / رشت / تبریز ۴ نسیم شمال / رشت / تهران
۳۳. در دوره ادبی بیداری، ادبیات - خصوصاً شعر - برای آن که بتواند با توده مردم ارتباط برقرار کند، را برگزید تا قابل فهم‌تر باشد و را با زبانی ساده انتقال دهد. تألیف
- ۱ زبان ادبی / آزادی‌خواهی ۲ زبان محاوره / آزادی‌خواهی
۳ زبان محاوره / مفاهیم جدید ۴ زبان ادبی / مفاهیم جدید
۳۴. در دوره ادبیات بیداری، همراه با نهضت آزادی‌خواهی شکل گرفت و نویسندگان و شاعران را نقد می‌کردند و برای بیان دیدگاه خود را بر می‌گزیدند. تألیف
- ۱ نهضت ساده‌نویسی / مظاهر استبداد و استعمار / زبان ادبی ۲ نهضت قانون‌خواهی / مظاهر استبداد و استعمار / زبان ادبی
۳ نهضت حقوق اجتماعی / سلطنت / زبان محاوره ۴ نهضت ساده‌نویسی / مظاهر استبداد و استعمار / زبان محاوره

۳۵. بیت زیر از کدام یک از شاعران دورهٔ بیداری است و از منظر قلمرو فکری، کدام یک از مفاهیم نو ادبیات بیداری در آن مشهود است؟ تألیفی
- «جنگ ننگ است در شریعت من / جز پی پاس دین و حفظ وطن»
- ۱ قائم‌مقام فراهانی / وطن‌دوستی
۲ ادیب‌الممالک فراهانی / وطن‌دوستی
۳ قائم‌مقام فراهانی / پیکار با بیگانه و بیگانه‌خواهی
۴ ادیب‌الممالک فراهانی / مبارزه با استبداد و استعمار
۳۶. میرزا محمدصادق امیری فراهانی که بعدها از جانب به ملقب شد، فعالیت اصلی‌اش بود. تألیفی
- ۱ ناصرالدین شاه / ادیب‌الممالک / روزنامه‌نگاری
۲ مظفرالدین شاه / ادیب‌الممالک / روزنامه‌نگاری
۳ ناصرالدین شاه / ملک‌الشعرا / شاعری
۴ مظفرالدین شاه / ملک‌الشعرا / شاعری
۳۷. ادیب‌الممالک فراهانی سردبیری روزنامهٔ را بر عهده داشت و در بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده است. تألیفی
- ۱ صوراسرافیل / قصیده
۲ مجلس / غزل
۳ مجلس / قصیده
۴ صوراسرافیل / غزل
۳۸. «شعر او از زندگی سیاسی‌اش جدا نبود و دیوان او شامل قصاید، ترجیع‌بندها و مسمط‌هایی است که بسیاری از حوادث و اوضاع آن روزگار را بیان می‌کنند. وی در قصیده بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده و مضامین وطنی، سیاسی و اجتماعی در شعرش آشکارتر است.» متن فوق معرف کدام یک از شاعران دورهٔ ادبی بیداری است؟ تألیفی
- ۱ قائم‌مقام فراهانی
۲ میرزا محمدصادق امیری فراهانی
۳ فرخی یزدی
۴ ملک‌الشعراى بهار
۳۹. متن زیر معرف کدام یک از شاعران دورهٔ مشروطه است؟ تألیفی
- «او توانست با شعرهای ساده و عامیانه‌اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کند. شعرهای او ساده و طنزآمیز و در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن بود. از نمونه‌های اشعار انتقادی او شعر "ای قلم" است که با بیت زیر آغاز می‌شود:
- غزلی انداختی در شهر تهران ای قلم
خوش حمایت می‌کنی از شرع قرآن ای قلم...»
- ۱ سید اشرف‌الدین گیلانی
۲ ایرج میرزا
۳ عارف قزوینی
۴ محمد تقی بهار
۴۰. درون‌مایهٔ اشعار سید اشرف‌الدین گیلانی چه بود و در چه روزنامه‌ای به چاپ می‌رسید و چه حاصلی داشت؟ تألیفی
- ۱ نقد حال ایرانیان / چرند و پرند / گسترش مخاطبان طنز انتقادی
۲ مبارزه با استبداد و عشق به وطن / روزنامه مجلس / در بیداری مردم بسیار مؤثر بود
۳ مخالفت با شاه و مشروطه‌خواهی / صور اسرافیل / انتقاد از نابه‌سامانی‌ها
۴ مبارزه با استبداد و عشق به وطن / نسیم شمال / در بیداری مردم بسیار مؤثر بود
۴۱. «در شعر وی اگر چه اندیشه‌های نوگرایانه وجود دارد، ولی جایگاه خانوادگی (از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار) و تفکرات شخصی او، مانع از آن می‌شود که در ردیف شاعران آزادی‌خواه مشروطه قرار گیرد. او از شعرهای غربی نیز ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است که در نوع خود ابتکاری محسوب می‌شود.» این متن معرف کدام یک از شاعران دورهٔ ادبی بیداری است؟ تألیفی
- ۱ عارف قزوینی
۲ محمد تقی بهار
۳ ایرج میرزا
۴ میرزا محمد صادق امیری فراهانی
۴۲. قطعهٔ «قلب مادر» را کدام یک از شاعران دورهٔ ادبیات مشروطه سروده است؟ تألیفی
- ۱ عارف قزوینی
۲ ایرج میرزا
۳ محمد تقی بهار
۴ فرخی یزدی
۴۳. از شعرهای غربی نیز ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است که در نوع خود ابتکاری محسوب می‌شود؛ قطعهٔ قلب مادر یکی از آن نمونه‌هاست. تألیفی
- ۱ ایرج میرزا
۲ میرزادهٔ عشقی
۳ عارف قزوینی
۴ ملک‌الشعراى بهار
۴۴. مهارت ایرج میرزا در چه زمینه‌ای از ادبیات بود؟ تألیفی
- ۱ به کارگیری تعبيرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان
۲ طنز، هجو و هزل
۳ تصنیف‌ها و ترانه‌های میهنی
۴ سرایش به سبک خراسانی
۴۵. با وجودی که در اشعار ایرج میرزا اندیشه‌های نوگرایانه وجود دارد، کدام عامل مانع می‌شود که او در ردیف شاعران آزادی‌خواه مشروطه قرار گیرد؟ تألیفی
- ۱ جایگاه خانوادگی (از نوادگان ناصرالدین شاه قاجار) و تفکرات شخصی او
۲ جایگاه خانوادگی (از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار) و تفکرات شخصی او
۳ جایگاه خانوادگی (از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار) و تفکرات اجتماعی او
۴ جایگاه خانوادگی (از نوادگان ناصرالدین شاه قاجار) و تفکرات اجتماعی او

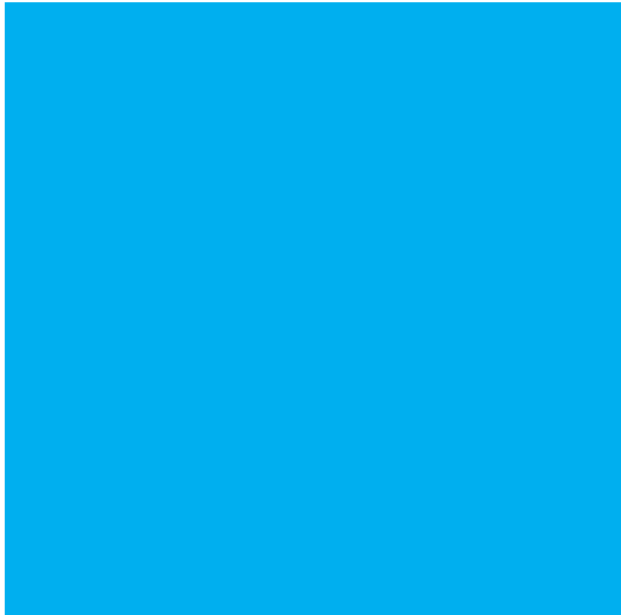
۴۶. کدام یک از شعرای دورهٔ بیداری از موسیقی‌دانان بزرگ این دوران نیز محسوب می‌گردد؟
 ۱ ایرج میرزا ۲ فرخی یزدی ۳ عارف قزوینی ۴ سید اشرف‌الدین گیلانی
۴۷. کدام یک از گزینه‌ها بیانگر عرصهٔ هنرورزی عارف قزوینی است؟
 ۱ تصنیف‌ها و ترانه‌های میهنی‌ای که در برانگیختن مردم و آزادی‌خواهی نقش بسیار مؤثری داشت.
 ۲ وطن‌دوستی و ستیز با نادانی
 ۳ روزنامه‌نگاری
 ۴ طنز، هجو و هزل
۴۸. کدام گزینه از مضامین مربوط به بیت زیر به شمار نمی‌آید؟
 «از خون جوانان وطن لاله دمیده
 از ماتم سرو قدشان سرو خمیده»
 ۱ وطن دوستی ۲ ظلم ستیزی ۳ آگاهی بخشی ۴ پنددهی
۴۹. کدام مورد از آثار ملک الشعرا بهار به شمار نمی‌رود؟
 ۱ تاریخ تطوّر نثر فارسی ۲ دیوان اشعار ۳ سبک‌شناسی ۴ تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران
۵۰. ملک‌الشعرا بهار با زبان و در سبک شعر می‌سرود.
 ۱ ادبی / هندی ۲ حماسی / عراقی ۳ ادبی / خراسانی ۴ حماسی / خراسانی
۵۱. «وی علاوه بر تحقیق و تدریس در دانشگاه، در حوزهٔ سیاست و روزنامه‌نویسی نیز فعالیت داشت.»
 متن فوق اشاره به کدام یک از شاعران دورهٔ ادبی بیداری دارد؟
 ۱ عارف قزوینی ۲ سید اشرف‌الدین گیلانی ۳ ملک‌الشعرا بهار ۴ ادیب‌الممالک فراهانی
۵۲. با توجه به سیر زندگی شعرای دورهٔ مشروطه کدام مورد درست می‌باشد؟
 ۱ عارف قزوینی: از موسیقی‌دانان بزرگ عهد مشروطیت بود و همواره در طنز، هجو و هزل شعر می‌سرود. شعر او ساده و دور از پیچیدگی بود.
 ۲ فرخی یزدی: در دورهٔ هفتم مجلس نمایندهٔ مردم یزد شد؛ ولی دست از اندیشه‌های پرشور آزادی‌خواهانه و وطن‌دوستانه برنداشت و در نهایت جانش را در راه آزادی فدا کرد.
 ۳ میرزا محمدصادق امیری فراهانی: وی سردبیر روزنامهٔ مجلس بود. فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود. وی در غزل بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده بود.
 ۴ سید اشرف‌الدین گیلانی: شعرهای او به زبان ثقیل و سخت در روزنامهٔ «نسیم شمال» به چاپ می‌رسید. از نمونهٔ اشعار اجتماعی او شعر «قلب مادر» است.
۵۳. فرخی یزدی شاعر دورهٔ بیداری به طور ویژه تحت تأثیر کدام شاعران پیشین بود؟
 ۱ مسعود سعد سلمان و حافظ ۲ سعدی و بیدل دهلوی
 ۳ سعدی و حافظ ۴ سعدی و مسعود سعد
۵۴. بیت زیر از کدام شاعر است و چه مضمونی در بر دارد؟
 «من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید / قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید»
 ۱ محمدتقی بهار / وطن‌دوستی ۲ عارف قزوینی / شکوه از تنهایی
 ۳ ملک‌الشعرا / آزادی‌خواهی ۴ نسیم شمال / استبدادستیزی
۵۵. کدام شاعر مشهور دوران مشروطه، جان خود را در راه آرمان آزادی فدا کرد؟
 ۱ ملک‌الشعرا بهار ۲ ادیب‌الممالک فراهانی ۳ فرخی یزدی ۴ عارف قزوینی
۵۶. کدام گزینه، بیان‌گر مواردی است که در دورهٔ مشروطه منجر به دگرگونی‌هایی در نثر فارسی شد و آن را به سمت سادگی و بی‌پیرایگی سوق داد؟
 ۱ رواج و گسترش روزنامه / تغییر مخاطبان نوشته‌ها / روی آوردن به ترجمه و ادبیات داستانی بر اثر ارتباط با ادبیات اروپا.
 ۲ اعزام دانشجویان ایرانی به اروپا / گسترش مخاطبان روزنامه‌ها / علاقه پادشاهان قاجار به زبان و ادبیات فارسی
 ۳ روی آوردن به ادبیات داستانی اروپا / تغییر مخاطبان روزنامه‌ها / عدم تمایل به ادبیات کهن فارسی
 ۴ رواج روزنامه به عنوان ابزار انتقاد از حکومت / تغییر مخاطبان روزنامه‌ها / روی آوردن به ترجمه و ادبیات سیاسی در اثر ارتباط با ادبیات اروپا.
۵۷. کدام دسته از نویسندگان زیر، از پیشگامان نثر سادهٔ دورهٔ بیداری به شما می‌روند؟
 ۱ ناصرالدین شاه قاجار، عبدالرحیم طالبوف، قائم‌مقام فراهانی، زین‌العابدین مراغه‌ای
 ۲ عبدالرحیم طالبوف، مظفرالدین شاه، علامه دهخدا، میرزا آقاخان کرمانی
 ۳ ادیب‌الممالک فراهانی، علامه دهخدا، سید اشرف‌الدین گیلانی، زین‌العابدین مراغه‌ای
 ۴ میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل، سید اشرف‌الدین گیلانی، قائم‌مقام فراهانی، میرزا آقاخان کرمانی

۵۸. دوره بیداری از دوره‌های ادبی ایران کدام دوره زمانی را در بر می‌گیرد؟
 ۱) قرن‌های ۱۱ و ۱۲ ۲) قرن ۱۲ ۳) ابتدای قرن ۱۳ ۴) قرن ۱۲ و ۱۳
 تألیفی
۵۹. در کدام گزینه نمی‌توان بین عبارات ارتباط تاریخی و منطقی برقرار نمود؟
 ۱) دوره بیداری / ناصرالدین شاه / ساده‌نویسی / دگرگونی نثر فارسی
 ۲) دوره بیداری / روزنامه / قالب مقاله / میرزا جهانگیرخان / انتقاد
 ۳) دوره بازگشت / تقلید / فتحعلی‌شاه / توجه به فراگیری علوم جدید
 ۴) دوره بازگشت / ارزش‌های ادبی کهن / انجمن ادبی خاقان / انجمن ادبی نشاط
 تألیفی
۶۰. در روزنامه‌های منتشر شده در دوره ادبی بیداری غلبه با کدام مطالب بود؟
 ۱) سیاسی، اجتماعی و گاه علمی ۲) فرهنگی، علمی و گاه اجتماعی
 ۳) سیاسی، فرهنگی، علمی و ادبی ۴) سیاسی و اجتماعی
 تألیفی
۶۱. کدام مورد از موضوعها و حوزه‌های ادبی موجود در نثر دوره مشروطه به شمار می‌آید؟
 ۱) مقاله‌نویسی ۲) نمایش‌نامه‌نویسی ۳) نقدنویسی ۴) داستان کوتاه
 تألیفی
۶۲. کدام یک از گزینه‌های زیر در بردارنده دلایل رویکرد نویسندگان دوره ادبی بیداری به رمان‌های تاریخی است؟
 ۱) وجود روحیه باستان‌گرایی و روحیه کاوشگرانه در شناخت هویت گذشته / کم‌تردستر بودن این گونه ادبی به دلیل سیاست‌های رایج در جامعه
 ۲) آشنایی ایرانیان با رمان به مفهوم امروزی از طریق ترجمه رمان‌های تاریخی غربی آغاز شد / علاقه به اثبات برتری تاریخی ایرانیان در جهان
 ۳) تسلط شاعران دوره مشروطه بر تاریخ / کم‌تردستر بودن این گونه ادبی نسبت به مقاله‌نویسی در روزنامه‌ها
 ۴) التهابات سیاسی دوره مشروطه و پیوند آن با تاریخ / روحیه کاوشگرانه نویسندگان این دوره در شناخت هویت جمعی گذشته ایرانیان / خفقان شدید در دوره قاجار
 تألیفی
۶۳. پیش از انقلاب مشروطه، نویسندگان ایرانی نوشتن رمان (داستان بلند) به مفهوم امروزی آن را چگونه آغاز کردند؟
 ۱) از طریق ترجمه رمان‌های معاصر غربی ۲) از طریق ترجمه داستان‌های تاریخی غربی
 ۳) از طریق آشنایی با رمان‌های تاریخی غربی ۴) از طریق ترجمه رمان‌های تاریخی غربی
 تألیفی
۶۴. کدام یک از گزینه‌ها در مورد داستان‌نویسی در دوره ادبیات مشروطه درست می‌باشد؟
 ۱) نویسندگان این دوره به دلیل سیاست‌های موجود در جامعه، علاقه‌ای به این گونه ادبی نداشتند.
 ۲) پس از انقلاب مشروطه، نویسندگان ایرانی نوشتن رمان به مفهوم امروزی را از طریق ترجمه رمان‌های تاریخی غربی آغاز کردند.
 ۳) در این دوره جز تعداد اندکی رمان تاریخی، رمان دیگری نوشته نشد.
 ۴) روحیه ملی‌گرایی و کاوش در هویت جمعی ایرانیان، نویسندگان این دوره را به رمان علاقه‌مند نمود.
 تألیفی
۶۵. رمان‌های «شمس‌الدین و قمر»، «شمس و طغرا» و «داستان باستان» به ترتیب اثر کدام نویسندگان دوره ادبی بیداری هستند؟
 ۱) عبدالرحیم طالبوف / زین‌العابدین مراغه‌ای / میرزا حسن‌خان بدیع
 ۲) محمدباقر میرزا خسروی / میرزا حسن‌خان بدیع / محمدباقر میرزا خسروی
 ۳) علامه دهخدا / زین‌العابدین مراغه‌ای / میرزا آقاخان کرمانی
 ۴) میرزا حسن‌خان بدیع / محمدباقر میرزا خسروی / میرزا حسن‌خان بدیع
 تألیفی
۶۶. دلیل رواج نمایش‌نامه‌نویسی (به شکل غربی) در ایران در دوره ادبیات بیداری کدام است؟
 ۱) رفت و آمد ایرانیان به اروپا در دوره ناصرالدین شاه ۲) رفت و آمد ایرانیان به اروپا در دوره مظفرالدین شاه
 ۳) ترجمه نمایش‌نامه‌های مشهور غربی در این دوره ۴) دردرس کمتر این گونه ادبی به دلیل سیاست‌های موجود در جامعه در این دوران
 تألیفی
۶۷. تنها نمونه ادبیات نمایشی درصدر مشروطه متعلق به کدام یک از نویسندگان زیر است؟
 ۱) میرزا حسن‌خان بدیع ۲) میرزا آقا تبریزی ۳) میرزا آقاخان کرمانی ۴) محمدباقر میرزا خسروی
 تألیفی
۶۸. کدام یک از موارد زیر بیانگر ویژگی‌های نمایش‌نامه‌های میرزا آقا تبریزی است؟
 ۱) نوعی باستان‌گرایی و روحیه کاوشگرانه در شناخت هویت گذشته در آن‌ها وجود دارد.
 ۲) وطن‌دوستی و ستیز با نادانی مضمون اصلی آن‌هاست.
 ۳) پیکار با بیگانه و بیگانه‌خواهی، انتقاد از نابسامانی‌ها، نفی عقاید خرافی در جامعه و سخن از حقوق زنان
 ۴) زبان آن‌ها مانند نثر داستانی قبل از مشروطه ساده، روان، بی‌تکلف و عوام‌فهم است.
 تألیفی

۶۹. کدام رویداد تاریخی، آغازگر ترجمه آثار اروپایی در ایران می‌باشد؟ تألیفی
- ۱ کوشش‌های عباس میرزا، ولیعهد فتحعلی‌شاه در روی آوردن به دانش و فنون جدید
 - ۲ اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل
 - ۳ تأسیس چاپ‌خانه در ایران در زمان فتحعلی‌شاه قاجار
 - ۴ تأسیس مدرسه دارالفنون به دست امیرکبیر و آموزش دانش‌های نوین در آن
۷۰. «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه را چه کسی به زبان فارسی ترجمه کرده است؟ تألیفی
- ۱ میرزا حبیب اصفهانی
 - ۲ مشتاق اصفهانی
 - ۳ هاتف اصفهانی
 - ۴ نشاط اصفهانی
۷۱. چرا تحقیقات ادبی و تاریخی در محدوده تاریخی مشروطه جاذبه‌ای نداشته؟ تألیفی
- ۱ به دلیل اشتغال اهل قلم به روزنامه‌نویسی و موضوعات دیگر
 - ۲ روی آوردن به ترجمه و ادبیات داستانی بر اثر ارتباط با ادبیات اروپا
 - ۳ تأثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس و توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید
 - ۴ به دلیل سیاست‌های موجود در جامعه
۷۲. تنها اثر قابل توجه از بین تحقیقات ادبی و تاریخی در دوره ادبیات بیداری چه نام دارد؟ مؤلف آن کیست و موضوع آن چه می‌باشد؟ تألیفی
- ۱ تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، ملک‌الشعرا بهار، به بررسی احزاب سیاسی ایران در دوره انقلاب مشروطه پرداخته است.
 - ۲ منشآت، قائم مقام فراهانی، بررسی تاریخ مشروطه
 - ۳ تاریخ بیداری ایرانیان، ناظم‌الاسلام کرمانی، تاریخ مشروطه
 - ۴ تاریخ بیداری ایرانیان، میرزا آقاخان کرمانی، تاریخ مشروطه
۷۳. متن زیر معرف کدامیک از شخصیت‌های ادبی دوره بیداری می‌باشد؟ تألیفی
- «از معروف‌ترین نویسندگان و سیاست‌مداران این دوره است که علاوه بر خدمات و اقدامات بزرگ سیاسی، در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود. قبل از او سبک نویسندگان فارسی با تکلف و تصنع همراه بود. او با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نثر از بین برد و مسائل عصر را با زبان و اصطلاحات رایج و آمیخته به شعر و ضرب‌المثل‌های لطیف، به سبک گلستان سعدی نوشت و موجب اقبال عامه به نثر گردید.»
- ۱ ملک‌الشعرا بهار
 - ۲ ادیب‌الممالک فراهانی
 - ۳ قائم‌مقام فراهانی
 - ۴ میرزا جهانگیر خان
۷۴. کدام یک از نویسندگان دوره ادبیات بیداری را احیاء کننده نثر فارسی می‌دانند؟ تألیفی
- ۱ زین‌العابدین مراغه‌ای
 - ۲ قائم مقام فراهانی
 - ۳ عبدالرحیم طالبوف
 - ۴ میرزا آقا خان کرمانی
۷۵. کدامیک از موارد زیر در مورد قائم مقام فراهانی نادرست است؟ تألیفی
- ۱ وی با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نثر از بین برد.
 - ۲ وی مسائل عصر را به سبک گلستان سعدی می‌نوشت و موجب اقبال عامه به نثر گردید.
 - ۳ او احیاء کننده نثر فارسی لقب گرفته و مهم‌ترین اثر او «منشآت» است.
 - ۴ «تاریخ بیداری ایرانیان» تنها اثر قابل توجه اوست.
۷۶. متن زیر در مورد کدام یک از نویسندگان مشهور دوره بیداری است؟ تألیفی
- «او در استانبول روزنامه سروش را منتشر کرد. او در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت به کار رفت، نقش مؤثری داشت.»
- ۱ ادیب‌الممالک فراهانی
 - ۲ میرزا جهانگیر خان
 - ۳ علامه دهخدا
 - ۴ ناظم‌الاسلام
۷۷. مفصل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی چه نام دارد و متعلق به کیست؟ تألیفی
- ۱ لغت‌نامه / علامه علی‌اکبر دهخدا
 - ۲ منشآت / قائم‌مقام فراهانی
 - ۳ فرهنگ معین / محمد معین
 - ۴ فرهنگ عمید / حسن عمید
۷۸. نثر زیر به کدام دوره ادبی تعلق دارد؟ نویسنده آن کیست و پس از او این سبک نوشتاری را در آثار چه کسانی می‌توان سراغ گرفت؟ تألیفی
- «گفت نخور، عسل و خربزه با هم نمی‌سازند! نشنید و خورد. یک ساعت دیگر یارو را دید؛ مثل مار به خودش می‌پیچید. گفت: نگفتم نخور؟ این دو تا با هم نمی‌سازند. گفت: حالا که این دو تا خوب با هم ساخته‌اند که من یکی را از میان بردارند...»
- ۱ ادبیات مشروطه / علی‌اکبر دهخدا / محمدعلی جمال‌زاده و عبدالرحیم طالبوف
 - ۲ ادبیات بازگشت / ناظم‌الاسلام / علی‌اکبر دهخدا و ادیب‌الممالک فراهانی
 - ۳ ادبیات بیداری / میرزا آقا تبریزی / محمدعلی جمال‌زاده و علی‌اکبر دهخدا
 - ۴ ادبیات مشروطه / علی‌اکبر دهخدا / صادق هدایت و محمدعلی جمال‌زاده

پاسخنامہ تشریحی

هنرمندانه واقعات و وسیله‌ای برای بهبود زندگی بود که از طریق روزنامه‌ها و مطبوعات در اختیار مردم قرار می‌گرفت.

از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ دوره بیداری است که علاوه بر خدمات و اقدامات بزرگ سیاسی، در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود. او با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نشر از بین برد و مسائل عصر را با کاربرد زبان و اصطلاحات رایج و آمیخته به شعر و ضرب‌المثل‌های لطیف، به سبک گلستان سعدی نوشت و موجب اقبال همه مردم به نثر گردید. عبارات کوتاه او نیز گاه موزون و مسجع‌اند. قائم مقام احیا کننده نثر فارسی است و «منشآت» مهم‌ترین اثر اوست.

پاسخ خودارزیابی درس دوم

چون سوال از ما تقطیع نخواست است بهتر از با چندبار خواندن بیت، موسیقی آن را درک کنیم و وزن را بدست بیاوریم.

الف) وزن این بیت: «مفتعلن مفاعلن / مفتعلن مفاعلن» از اوزان «همسان دو لختی» است.

ب) وزن این بیت: «فعولن فعولن فعولن» از اوزان «همسان» است.

پ) وزن این بیت: «مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن» از اوزان «ناهمسان» است.

ت) وزن این بیت: «فعلاتن مفاعلن فعلن» از اوزان «ناهمسان» است.

ث) وزن این بیت: «مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن» از اوزان «ناهمسان» است.

ج) وزن این بیت: «مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن» از اوزان «همسان» است.

الف) ۲.

راس تی کن	کِ راس تان	رَس تند
--U-	-U-U	--X
راس تان در	حَ هان قَ وی	دس تند
--U-	-U-U	--X

ب)

مُ حم مد کا	فَ ری نش هس	ت خا کش
---U	---U	--U
هـ زا را	فَ رین بر جا	ن پا کش
---U	---U	--U

پ)

با آن ک	جی بُ جام	مَ نزالُ	می ت هیست
U--	U-U-	U--U	-U-X
ما را ف	راغ تیست	کِ جم شی د	جم ن داشت
U--	U-U-	U--U	-U-X

ت)

آ ت ش حُب	بُل وَطَن چُ	شُع لِ فُ رو	زد
-UU-	U-U-	-UU-	-
از دل مؤ	من کُ ند ب	مَج مَ ر اس	پند
-UU-	U-U-	-UU-	-X

این ابیات را نیز نیاز نیست تقطیع کنید فقط آنها را درست بخوانید تا آهنگ و وزن بیت را به دست آورید:

الف) وزن این بیت: «مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن» است.

ب) وزن این بیت: «مفعول مفاعلن فعولن» است.

۱. میرزا حسن خان بدیع، نام اثر: «شمس الدین و قمر» و «داستان باستان»

محمدباقر میرزا، نام اثر: «شمس و طغرا»

۲. الف. تاثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس و توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید؛

ب. کوشش‌های عباس میرزا، ولیعهد فتحعلی‌شاه در روی آوردن به دانش و فنون نوین؛

پ. اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل؛

ت. رواج صنعت چاپ و روزنامه نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی؛

ج. تأسیس مدرسه دارالفنون به فرمان امیرکبیر و آموزش دانش‌های نوین در آن.

۳. فرخی یزدی: او تحت تأثیر شاعران گذشته، خصوصاً مسعود سعد و سعدی بوده و آشنایی با سعدی طبع وی را شکوفا ساخت. از ویژگی‌های شعر او پرداختن به مضامین وطنی، سیاسی و اجتماعی است.

عارف قزوینی: شعر عارف ساده و دور از پیچیدگی بود. وی مضامین وطن-دوستی و ستیز با نادانی را با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند. سوز و شوری که در شعر عارف نمایان است، نشان از دردمندی و عشق او به میهن است. **ایرج میرزا:** او در به کار گیری تعبیرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز، هجو و هزل چیره-دست بود. در شعر وی اگر چه اندیشه‌های نوگرایانه وجود دارد، ولی جایگاه خانوادگی (از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار) و تفکرات شخصی او، مانع از آن می‌شود که در ردیف شاعران آزادی‌خواه مشروطه قرار گیرد.

۴. آزادی، وطن، قانون خواهی، مبارزه با استبداد و استعمار، بحث از حقوق اجتماعی، برانگیختن احساسات ملی و میهنی، توجه به فراگیری علوم جدید، پیکار با بیگانه و بیگانه‌خواهی، انتقاد از نابسامانی‌ها، نفی عقاید خرافی در جامعه و سخن از حقوق زنان

۵. در سال‌های انقلاب مشروطه در نثر فارسی دگرگونی‌هایی به وجود می‌آید که نثر را به سمت سادگی و بی‌پیرایگی سوق می‌دهد؛ از آن جمله می‌توان به رواج و گسترش روزنامه، روی آوردن به ترجمه و ادبیات داستانی براساس ارتباط با ادبیات اروپا و تغییر مخاطب نوشته‌ها اشاره کرد. نوشته‌های نویسندگان این دوره به زبان مردم کوچه و بازار نزدیک‌تر شده است؛ بنابراین می‌توان موضوع‌ها و حوزه‌های ادبی نثر دوره مشروطه را بدین شرح ذکر کرد:

روزنامه‌نگاری، داستان‌نویسی، نمایش‌نامه‌نویسی، ترجمه و تحقیقات ادبی و تاریخی.

۶. الف. تاراج کتابخانه اصفهان که سبب شد تعدادی از کتاب‌های کتابخانه سلطنتی به دست مردم افتد و ارتباط مجدد اهل ذوق با ادب کهن برقرار شود؛

ب. توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان؛

پ. تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری.

۷. در دوره بیداری ادبیات - به ویژه شعر - برای آنکه بتواند با توده مردم ارتباط برقرار کند، زبان محاوره را برگزید تا قابل فهم‌تر باشد و مفاهیم جدید را با زبانی ساده انتقال دهد. به این ترتیب نهضت ساده‌نویسی همراه با نهضت آزادی‌خواهی شکل گرفت و نویسندگان و شاعران مظاهر استبداد و استعمار را نقد می‌کردند و برای بیان دیدگاه خود زبان ادبی را بر می‌گزیدند. شعر از نظر آنان بیان

(ت) صورت اول:

لب خن دِ	تْ خُ لا صِ	یِ خو بی هاست
U--	U-U-	---U
مفعولُ	فاعلاتُ	مفاعیلن
لخ تی بِ	خند خن دِ	یِ گل زی باست
U--	U-U-	---U
مفعولُ	فاعلاتُ	مفاعیلن

صورت دوم:

لب خن دِ تْ	خُ لا صِ یِ	خو بی هاست
-U--	UU-U	---
مستفعلن	مفاعِلن	مفعولن
لخ تی بِ خن	د خن دِ یِ	گل زی باست
-U--	UU-U	---
مستفعلن	مفاعِلن	مفعولن

۵. در این بیت از ادیب الممالک فراهانی، پاسداری و دفاع از میهن و زادگاه به عنوانی امری واجب به چشم می‌خورد که وقتی بحث از دفاع وطن به میان می‌آید باید برای آن از جان گذشت.

پاسخ خودارزیابی درس سوم

۱. الف) مه، روشن، اختران/شاخه‌ها و گل

(ب) واژه‌های: دست، پا، سر و زلف/میدان، گوی و چوگان

(پ) باغ، باران، نور، سبزه و تر

(ت) نرگس و چمن/ نرگس (معمولاً در متون ادبی، استعاره از چشم معشوق است) چشمک زدن و چشم

(ث) باغ، بی‌برگی، باران و باد/ ساز و سرود/ شب، تنهایی، سکوت

(ج) آتش، شعله و شمع/ شمع و پروانه

(چ) باغ، گل، شکفتن، تخم و خاک

(ح) اسب، پیاده، رخ، پیل و شهمات

(خ) مرگ، زندگی، ادبیس و بهشت

(د) دولت، تاج و سلطنت/ فقر و گدا

(ذ) واژه‌های: چهره و آئینه / امروز و فردا/ عمر، یاد و نیکی

(ر) سر، پا و دست و جان

۲. الف) اشاره به داستان حضرت خضر (ع) که از آب حیات نوشید و عمر جاودان یافت.

(ب) بیت اول: اشاره دارد به داستان عاشقانه خسرو پادشاه ساسانی است که شیفته زنی به نام شیرین، شاهزاده ارمنی می‌شود.

بیت دوم: اشاره به داستان عشق لیلی و مجنون دارد: مجنون که نام اصلی اش قیس بود عاشق لیلی، دختری از قبیله بنی عامر شد ولی پدرش او را به قیس نداد و به همسری فردی به نام ابن‌السلام درآمد.

(پ) مصراع اول اشاره دارد به داستان سرد شدن آتش نمرود بر حضرت ابراهیم به اذن پروردگار

مصراع دوم اشاره دارد به شکافته شدن رود نیل با عصای حضرت موسی و عبور قوم یهود از دریا و نجات از سربازان فرعون

(ت) تلمیح به سوره جمعه آیه ۱: «یسبح لله ما فی السماوات و ما فی الارض الملك القدوس العزيز الحكيم»

(ث) اشاره به ثروت فرعون و دقیانوس پادشاه روم باستان

(ج) اشاره دارد به داستان عاشقانه شیرین و فرهاد

(پ) وزن این بیت: «مفعول مفاعیلن فعولن» است.

(ت) وزن این بیت: «مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعولن» است.

(ث) وزن این بیت: «مفعولُ مفاعیلن فعولن» است.

بنابراین ابیات «الف و ت» و «ب و پ» از نظر وزنی با یکدیگر هم وزن‌اند.

۴. الف) صورت اول

هم مت طَ	لَ بز با طِ	نِ بی را نِ	سَ حر خیز
U--	U--U	U--U	--U
مفعولُ	مفاعیلُ	مفاعیلُ	فعولن
زی را کِ	یِ کی را زِ	دُ عالم طَ	لَ بی دند
U--	U--U	U--U	--U
مفعولُ	مفاعیلُ	مفاعیلُ	فعولن

صورت دوم:

هم مت طَ لَ	بِز با طِ نِ	پِی را نِ سَ	حِر خیز
UU--	UU--	UU--	--
مستفعلُ	مستفعلُ	مستفعلُ	فِع لِن
زی را کِ یِ	کی را زِ دُ	عالم طَ لَ	بی دند
UU--	UU--	UU--	--
مستفعلُ	مستفعلُ	مستفعلُ	فِع لِن

(ب) صورت اول

کش تی شِ	کس تِ گا نیم	ای با دِ	شُر طِ بر خیز
U--	--U-	U--	--U-
مفعولُ	فاعلاتن	مفعولُ	فاعلاتن
با شد کِ	باز بی نیم	دی دا رِ	آ شِ نا را
U--	--U-	U--	--U-
مفعولُ	فاعلاتن	مفعولُ	فاعلاتن

صورت دوم:

کش تی شِ کس	تِ گا نیم	ای با دِ شُر	طِ بر خیز
-U--	--U	-U--	--U
مستفعلن	فعولن	مستفعلن	فعولن
با شد کِ با	زی بی نیم	دی دا رِ آ	شِ نا را
-U--	--U	-U--	--U
مستفعلن	فعولن	مستفعلن	فعولن

(پ) صورت اول:

ای سر و	بُ لند قا	مَ تِ دوست
U--	-U-U	--U
مفعول	مفاعیلن	فعولن
وه وه کِ	شِ ما یِ لت	چِ نی کوست
مفعول	مفاعیلن	فعولن
U--	-U-U	--U

صورت دوم:

ای سر و بُ	لند قامَ	تِ دوست
UU--	U-U-	--
مستفعل	فاعلات	فِع لِن
وه وه کِ شِ	ما یِ لتِ چِ	نی کوست
UU--	U-U-	--
مستفعل	فاعلات	فِع لِن

چ) اشاره به داستان عاشقانه لیلی و مجنون و بی تابی‌های مجنون برای وصال لیلی

ح) اشاره به ماجرای بر دار شدن منصور حلاج عارف نامی که می‌گفت: من خدا هستم.

۳. الف) الصبرُ مفتاحُ الفرج: تضمین است از حدیثی منسوب به حضرت علی (ع) و در این بیت می‌گوید صبر کلید گشایش است مانند حضرت ایوب نماد صبر و شکیبایی است.

ب) «كَلِمَ النَّاسِ عَلٰی قَدْرِ عُقُولِهِمْ.» یعنی: با مردم به میزان فهم آنان سخن بگویید. این حدیث برگرفته از سخنان پیامبر است. با کلیت متن همخوانی دارد زیرا متن اشاره می‌دارد که اشعار سعدی اغلب به زبان فارسی است چرا که اغلب مردم ایران فارسی زبان هستند و به همین جهت و برای اینکه بتوانند با شعر سعدی ارتباط برقرار کنند، او زبان فارسی را بیشتر مورد استفاده قرار داده است.

پ) «قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلٰی عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى اَللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ» ترجمه: (ای رسول) بگو: ستایش مخصوص خداست و سلام خاص بر بندگان برگزیده خدا، آیا خدا بهتر است یا آنچه آنان شریک خدا می‌شمارند؟

بیت بیان می‌دارد: بر کسی که در راه دوست کشته می‌شود نباید گریست. بلکه باید خدا را شاکر بود که این شهادت مقبول دوست قرار می‌گیرد.

ت) «جنات تجری تحتها الانهار» بخشی از آیه ۱۱ سوره البروج؛ معنی: بوستان‌هایی است که از زیر درختان و قصرهای آن جوی‌های آب جاری است. در این تضمین، یک تشبیه نیز نهفته است. شاعر بیان می‌دارد که نگاه حافظ بر در سرای یار فرشته سیرت، بسان جویبارهای بوستان‌های بهشتی که از زیر درختان بهشتی می‌گذرد، جریان دارد.

ث) «ما عبدناکَ حَقَّ عِبَادَتِكَ» بخشی از حدیث نقل شده از پیامبر اسلام (ص): «سُبْحَانَكَ مَا عِبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ» ترجمه: «خداوند، آن‌گونه که سزاوار توست، تو را بندگی و تسبیح و تقدیس نکرده‌ایم.» معنای عبارت با این حدیث همخوانی دارد: مقیم شوندگان کعبه عظمت و بزرگی پروردگار به کوتاهی خود در عبادت معترفند؛ همانگونه که در حدیث نبوی آمده است: «خداوند! آن‌گونه که شایسته توست، تو را ستایش نکردیم.»

۴. شاعر در این شعر، آزادی‌خواهی خود را فریاد می‌کند و در این مسیر تا به آنجا پیش می‌رود که حاضر است جان خود را برای رسیدن به آزادی فدا نماید.

۵.

بُگ شود	گِ رِه ز رُل	فِ زَر تار
U--	-U-U	--U
مَح بوبِ	ی نیل گون	ع ما ری
U--	-U-U	--U
مفعول	مفاعِلن	فاعِلن

صورت دوم:

بُگ شود گِ	رِ ز رُل فِ	زَر تار
UU--	U-U-	--
مَح بوبِ ی	نیل گون ع	ما ری
UU--	U-U-	--
مستفعل	فاعِلات	فَع لِن

دو وزن:

مفعول مفاعِلن فَعولن

مستفعل فاعِلات فَع لِن

کارگاه تحلیل فصل اول

۱. الف) وزن این بیت «مفتعلن فاعِلات مفتعلن فَع» است. بنابراین از پایه‌های آوایی ناهمسان تشکیل شده است.

تَرکِ گِ دا	یِ مَ کَن کِ	گَنجِ بِ یا	بِی
-UU-	U-U-	-UU-	-
اَز نَ ظَ ر	رِه رُ وِی کِ	دَر گِ دَ رَا	یَد
-UU-	U-U-	-UU-	-
مفتعلن	فاعِلات	مفتعلن	فَع

ب) وزن این بیت «فعولن فعولن فعولن فعل» است. دارای پایه‌های آوایی همسان است.

پ) وزن این بیت «مفتعلن مفتعلن فاعِلن» است. دارای پایه آوایی همسان است.

ت) وزن این بیت «مفاعِلن فاعِلاتن مفاعِلن فَعِلن» است. دارای پایه آوایی ناهمسان است.

دِ لا بِ سو	ز کِ سوزِ	تَ کَارِها	بُ کُ ند
-U-U	--UU	-U-U	-UU
نِ یا زِ نِی	م شَ بی دَف	ع صد بلا	ب کِ ند
-U-U	--UU	-U-U	-UU
مفاعِلن	فاعِلاتن	مفاعِلن	فَعِلن

۲. الف)

دا نِست	کِ دِل اسی	رِ دارد
U--	-U-U	--U
دَر دِی نَ	دَ وَا پَ دِی	رَ دارد
U--	-U-U	--U
مفعول	مفاعِلن	فَعولن

صورت دوم:

دا نِست کِ	دِل اسپِر	دَارد
UU--	U-U-	--
دَر دِی نَ دَ	وَا پَ ذِیر	دَارد
UU--	U-U-	--
مستفعل	فاعِلات	فَع لِن

ب)

دِی شِیخ	با چِ راغ	هَ می گِشت	گِردِ شِهر
U--	U-U-	U--U	-U-
کِز دِی وُ	دَد مَ لَو لَ	مُ اِن سا نَ	ما رِ زوست
U--	U-U-	U--U	-U-
مفعول	فاعِلات	مفاعِیل	فاعِلن

صورت دوم:

دِی شِیخ با	چِ راغ هَ	می گِشت گِ	دِ شِهر
U--	UU-U	U--	-U
کِز دِی وُ دَد	مَ لَو لَ مُ	اِن سا نَ ما	رِ زوست
U--	UU-U	U--	-U
مستفعلن	مفاعِل	مستفعلن	فَع لِن

پاسخ خودارزیابی درس چهارم

۱. سطح ادبی: شعر از ملک‌الشعراى بهار است که در زمره شاعران سنت‌گرای مشروطه به شمار می‌آید. قالب شعر غزل است و آرایه‌های تشبیه، استعاره و تشخیص در شعر مشهود است. لاله عذاران: استعاره/ دل لاله: اضافه استعاری/ دامن صحرا: اضافه استعاری/ مژه داشتن بهار: استعاره مکنیه تشخیص.

سطح فکری: استبدادستیزی و آزادی‌خواهی در شعر مشهود است و شاعر در رثای یاران مبارزی که در راه آزادی وطن شهید شده‌اند، مرثیه‌سرایی می‌کند. توجه به مردم و مخاطب قراردادن آنان در بیان حقایق جاری کشور نیز در شعر به چشم می‌آید.

۲. از تصانیف عارف قزوینی است. آستین از چشم بر گرفتن: کنایه از پاک کردن اشک/ دست زمانه: اضافه استعاری/ سیل خون: استعاره از اشک شاعر/ تشبیه: شاعر خود را به ارغنون تشبیه نموده است./ ای چرخ دون: تشخیص / تشبیه: دزد به محرم تشبیه شده است / کنایه: دزد را چو محرم به خانه کردن: کنایه از راه دادن بیگانگان به حریم شخصی. درد و دزد: جناس دارند.

۳. سطح زبانی: نثر ساده و روان است و از عبارتهای وصفی طولانی در آن پرهیز شده است. واژه‌ها و ترکیب‌های ناآشنای عربی در آن به چشم نمی‌آید.

سطح فکری: موضوع این نثر تجددخواهی است و به تأثیرات میرزاتقی خان امیرنظام احدی در بیداری ایرانیان و حرکت آنان در مسیر پیشرفت و تمدن اشاره نموده است.

پاسخ خودارزیابی درس پنجم

۱. مصوت بلند (ی) در کلماتی مانند: بیا، گیاه، عامیانه، زیاد، سیاست، بیاموز، قیامت و واژه‌هایی از این قبیل، همواره کوتاه است.

«بیا تا قدر یکدیگر بدانیم/ که تا ناگه ز یکدیگر نماییم»

مصوت بلند (و) در کلمات تک هجایی بو، رو، جو، مو و ... هیچ‌گاه کوتاه نمی‌شود؛ اما در کلمه «سو» در صورت اضافه شدن، ممکن است کوتاه شود:

«پس سوی کاری فرستاد آن دگر/ تا از این دیگر شود او با خیر»

۲. **جادویی:** کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «و»

ساقی ما: کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «ی»

آهوی دشت: کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «و» و بلند تلفظ کردن کسره اضافه

درخت دوستی: بلند تلفظ کردن کسره اضافه

سوی من: کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند (سو تک هجاست اما چون اضافه شده مصوت بلند «و» کوتاه تلفظ می‌شود)

بهانه: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه

تو گفتی: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه

شب و روز: بلند تلفظ کردن عطف

۳. **الف)** حذف همزه در رکن اول مصراع اول و رکن دوم در مصراع اول.

گُف تی پ	سَ رین نَ جا	یِ با زیست
U--	-U-U	--U
پش تاب	کِ جا یِ چا	رِ سا زیست
U--	-U-U	--U
مفعول	مفاعیل	فعلولن

(پ)

دُن یا نَ	یَر زَ دان کِ	پَ رِ شان کُ	نی دِ لی
U--	U-U-	U--U	-U-
زَن ها ر	بَد مَ کن کِ	نَ کَر دَست	عا قِ لی
U--	U-U-	U--U	-U-
مفعول	فاعلات	مفاعیل	فاعلن

صورت دوم:

دُن یا نَ یَر	زَ دان کِ پَ	ری شان کُ نی	دِ لی
U--	UU-U	-U--	-U
زَن ها ر بَد	مَ کن کِ نَ	کَر دَست عا	قِ لی
U--	UU-U	-U--	-U
مستفعلن	مفاعیل	مستفعلن	فعل

(ت)

آ بی تَ	زَ زانی م	کِ بی رنگ	بِ می ریم
U--	U--U	U--U	--U
از شی شِ	نَ بو دیم	کِ با سنگ	بِ می ریم
U--	U--U	U--U	--U
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	فعلولن

صورت دوم:

آ بی تَ زَ	زانی م کِ	بی رنگ بِ	می ریم
UU--	UU--	UU--	--
از شی شِ نَ	بو دیم کِ	با سنگ بِ	می ریم
UU--	UU--	UU--	--
مستفعل	مستفعل	مستفعل	فعل لن

۳. **الف)** مراعات نظیر بین واژه‌های شعاع، ضرب، مساحت و حساب وجود دارد.

ب) مراعات نظیر: آوردن کلمات «سعفص» و «کلمن» که از حروف ابجد می‌باشند.

مراعات نظیر: به نظر می‌رسد «کلمن» و «سعفص» دارای آرایه مراعات نظیر می‌باشند؛ زیرا هر دو از حروف ابجد به شمار می‌آیند.
پ) تلمیح: اشاره به داستان عاشقانه شیرین و فرهاد و اینکه فرهاد برای رسیدن به وصال شیرین با تیشه به بیستون زد و لقب کوهکن گرفت.

مراعات نظیر: فرهاد، کوهکنی، کوه، تیشه

ت) مراعات نظیر: بین واژه‌های دست، پا و سر وجود دارد.

ث) مراعات نظیر: بین واژه‌های دیروز، امروز و فردا وجود دارد.

۴. این شعر معرف شعر سیاسی در دوره بیداری است. در این شعر می‌توان به وضوح درون‌مایه‌های ستایش آزادی و نقد استبداد و خفقان را دریافت نمود. در دوره ادبی مشروطه شعراى آزادى‌خواه و گروهی از روشن‌فکران به نقد شرایط موجود پرداختند و در نتیجه فصل جدیدی در ادبیات فارسی شکل گرفت که آن را ادبیات سیاسی می‌نامند. این شعر با اشاراتی شاعرانه به فضای سیاسی و اجتماعی تاریک حاکم بر ایران آن روزگار، با لحنی غمگین به نقد استبداد پرداخته و آنان را که تا پای جان به رسالت خود در مسیر مبارزه با خفقان و استبداد عمل می‌کنند و حاضرند جانشان را برای آرمان آزادی فدا کنند، می‌ستاید.

۵. آرایه بدیع معنوی آن: تلمیح به سوره قلم (ن و القلم)

خ) بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه در رکن اول مصراع اول.

هَمْ بَر	گِ بُو دَنْ	هَمْ مِ سَا	خ تِ
--U	--U	--U	-U
بِ تَد بِي	رَ فِ تَنْ	نَ پَر دَا	خ تِ
--U	--U	--U	-U
فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعْل

د) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند در رکن اول

آ مَد سُنْ	ي كَع بِ سِي	نِ پَر جَوْش
U--	-U-U	--U
چُن كَع بِ	نَ هَادِ خَلْ	قِي دَر گَوْش
U--	-U-U	--U
مَفْعُولُ	مَفَاعِلُنْ	فَعُولُنْ

ذ) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند در رکن اول مصراع اول بلند تلفظ کردن کسره اضافه در رکن اول مصراع اول.

سُنْ ي چَا	رِ گَشِ تَم	زِ بِي چَا	رِ گِي
--U	--U	--U	-U
نَ دَا دَم	بِ دُو سِر	بِ يَكِ بَا	رِ گِي
--U	--U	--U	-U
فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعْل

ر) بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه در سومین رکن از مصراع دوم

نِ كُو هِشْ	مَ كُنْ چَر	خِ نِي لُو	فَا رِي رَا
--U	--U	--U	-U
بُ رُونِ كُنْ	زِ سِر بَا	دِ خِي رِ	سِنِ رِي رَا
--U	--U	--U	-U
فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعُولُنْ

پاسخ خودارزیابی درس هشتم

۱. الف) لَفَّه يَك: ملامت / لَفَّه دُو: ندامت

نشر یک: شنیدم / نشر دو: کشیدم

لَفَّه و نشر مشوش

ب) لَفَّه يَك: فرو رفت / لَفَّه دُو: بر رفت

نشر یک: نم خون / نشر دو: گرد

لَفَّه و نشر مرتب

پ) لَفَّه يَك: دل / لَفَّه دُو: کشور

نشر یک: جمع / نشر دو: معمور

لَفَّه و نشر مرتب

ت) لَفَّه يَك: جیب / لَفَّه دُو: جام

نشر یک: مال / نشر دو: می

لَفَّه و نشر مرتب

۲. الف) بَرُوْد / نَرُوْد

ب) همه کس / هیچ کس / نامند / ماند

پ) پخته / خام

ت) بیش / کم - بکاهی / فزایی

ث) گل / خار

ب) در هجای نهم از مصراع اول بلند تلفظ کردن کسره اضافه را داریم.

فَر يَاد	كِ دَر رَه گُ	ذَر آ دَ	م خَا كِي
U--	U-U	U-U	--U
بَس دَا نِ	فِ شَانِ دَنْ	بِ سِي دَام	تِ نِي دَنْد
U--	U-U	U-U	--U
مَفْعُولُ	مَفَاعِلُ	مَفَاعِلُ	فَعُولُنْ

پ) حذف همزه در آخر هر دو مصراع // بلند تلفظ کردن هجای کوتاه در هجای پنجم مصراع اول و دوم

بِر هَمْ اَه	لِ جِ هَان	سِي يِ دُ سِر	وَر عِ لِيَسْت
-UU	-U-	-UU-	-U-
دَر رَه دِي	نِ خُ دَا	هَا دِي رَه	بِر عِ لِيَسْت
-UU	-U-	-UU-	-U-
مَفْتَعَلُنْ	فَاعِلُنْ	مَفْتَعَلُنْ	فَاعِلُنْ

ت) در رکن آخر مصراع اول بلند تلفظ کردن کسره اضافه را داریم (ب).

زُ دِي دِي	خُونِ فِ شَانِم	زِ عَ مَتِ شَنْ	بِ جِ دَا يِي
U-UU	--U-	U-UU	--U-
چِ كُ نَمِ كِ	هَسْتِ اَيْنِ هَا	گُ لِ بَاغِ	آشِ نَابِي
U-UU	--U-	U-UU	--U-
فَعَلَاتُنْ	فَاعِلَاتُنْ	فَعَلَاتُنْ	فَاعِلَاتُنْ

ث) بلند تلفظ کردن «و» عطف در رکن سوم مصراع اول.

تَ فَر رُجْ	كُ نَانِ دَر	هَ وَا وُ	هَ وِس
--U	--U	--U	-U
گُ دَشِ تِي	مِ بَر خَا	كِ پَسِ يَا	رِ كَس
--U	--U	--U	-U
فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعْل

ج) بلند تلفظ کردن کسره اضافه در پایان رکن سوم مصراع اول

مَنْ مِي گُو	يَمِ زِ يَانِ كُنْ	يَا بِ فِكِ رِ	سُوْد بَاشْ
--U	--U	--U	-U
اِي زِ فُرْصَتِ	بِي خَ بَرِ دَر	هَر چِ هَسِ تِي	زُوْد بَاشْ
--U	--U	--U	-U
فَاعِلَاتُنْ	فَاعِلَاتُنْ	فَاعِلَاتُنْ	فَاعِلُنْ

چ) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند در رکن دوم مصراع اول بلند تلفظ کردن کسره اضافه در رکن دوم مصراع اول

بِي چَا رِ	گِي يِ وُ رَا	چِ دِي دَنْد
U--	-U-U	--U
دَر چَا رِ	گِ رِي زِ بَانِ	كِ شِي دَنْد
U--	-U-U	--U
مَفْعُولُ	مَفَاعِلُنْ	فَعُولُنْ

ح) حذف همزه در رکن سوم مصراع اول

خَ لَدِ گَر	بِ پَا خَا	رِ يَا سَانِ	بِ رَا يِد
--U	U--	U--	U--
چِ سَا زَم	بِ خَا رِي	كِ دَر دَل	نِ شِي دَنْد
--U	--U	--U	--U
فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعُولُنْ	فَعُولُنْ

۳. الف) تضاد: قبض و بسط / گریه و خنده

ب) لف و نشر: لف یک: مُلک / لف دو: دین
نشر یک: پادشاه بی حلم / نشر دو: زاهد بی علم
لف و نشر مرتب است.

پ) تضاد: روز و شب / رفتی / آمدی

ت) تضاد: غم و شادی

ث) متناقض‌نما: ساده بسیار نقش

ج) متناقض‌نما: آب آتش فروز

۴. زبان متن بسیار ساده و به دور از تعابیر پیچیده است. در واقع بیشتر به زبان محاوره‌ای و عامیانه نزدیک است. از واژه فرانسوی ژاندارم استفاده شده است که به معنای مأمور شهربانی است.

پاسخ خودارزیابی درس هفتم

۱. درون‌مایهٔ سروده‌ها و نوشته‌های ادبی این دوره بیشتر در زمینه‌های زیر است:

الف) محکوم کردن استبداد و بی‌عدالتی؛

ب) ستایش آزادی و آزادی‌خواهان؛

پ) ترسیم افق‌های روشن و امیدبخش پیروزی بر خلاف ادبیات ناامید و مأیوس قبل از انقلاب؛

ت) تکریم شهید و فرهنگ شهادت با تکیه بر اسطوره‌های ملی و تاریخی؛

ث) طرح آسوه‌های تاریخی به ویژه تاریخ اسلام مانند پیامبر اکرم (ص)، امام علی (ع) و امام حسین (ع) و چهره‌های مبارز همچون حضرت امام خمینی (ره).

۲. شعر فارسی را در دورهٔ معاصر تا سال ۱۳۵۷ می‌توان متناسب با رویدادهای سیاسی - اجتماعی در چهار دوره بررسی کرد:

دورهٔ اول: دورهٔ سلطنت رضاخان (از سال ۱۳۰۴ تا شهریور ۱۳۲۰) را دورهٔ درخشش نیما و جدال بر سر شعر کهنه و نو می‌دانند.

دورهٔ دوم: از آغاز حکومت محمدرضا تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ فضای سیاسی آزادتری نسبت به دورهٔ قبل بر ایران حاکم بود. در این دوره اشعار نیما و دیگر نوگرایان در برخی نشریات مانند روزگار نو و سخن منتشر می‌شد. مهم‌ترین حادثهٔ ادبی این سال‌ها، تشکیل اولین کنگرهٔ نویسندگان و شاعران ایران در تیرماه ۱۳۲۵ بود که نیما در آنجا شعر «آی آدم‌ها» را خواند و پس از آن شیوهٔ نیما در کنار شعر سنتی رواج یافت.

دورهٔ سوم: از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ تحولاتی در جامعهٔ ایرانی اتفاق افتاد و بار دیگر استبداد حاکم شد. در این دوره «شعر نو تغزلی» که از دورهٔ قبل شروع شده بود، به تدریج راه خود را ادامه داد؛ به ویژه که از طرف حکومت نیز تقویت شد و در دههٔ ۱۳۲۰ و اوایل ۱۳۳۰ از گسترده‌ترین جریان‌های زمان خود شد.

پس از وقایع کودتای ۲۸ مرداد، نوعی سرخوردگی و یأس در میان روشن‌فکران و شعرا پیدا شد و جریان سمبولیسم اجتماعی یا شعر نو حماسی نیز رواج یافت. شاعران این جریان بیشتر به مسائل سیاسی و اجتماعی و مشکلات و آرمان‌های مردم توجه دارند.

دورهٔ چهارم: از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۷ مبارزه، رنگ و مفهومی تازه به خود می‌گیرد و فضای جامعه متشنج می‌شود و مسیر عمدهٔ شعر همچنان اجتماعی و حماسی است. این دوره را باید دورهٔ کمال جریان‌های ادبی دوره‌های پیشین به حساب آورد. شاعران بهتر و هنری‌تر از گذشته به جوهر شعر دست یافتند و مضمون شعر آن‌ها بیشتر نقد اجتماعی است.

۳. الف) مدد خواستن از «باد» برای روشن کردن چراغ! باد مانع روشن شدن چراغ می‌شود.

ب) فلک در خاک می‌گلتید: آسمان امکان در خاک گلتیدن ندارد. / شرم سرافرازی: سرافرازی مایهٔ مباهات است نه شرم. / معراج ز یافتادن: معراج به معنای بالا و اوج گرفتن است و با از یافتادن تناقض دارد.

پ) که درد یار پری‌چهره عین درمان است: ممکن نیست درد عین درمان باشد و این تناقض دارد.

۴. بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه در رکن دوم مصراع دوم (ک)

کارگاه تحلیل فصل دوم

۱. نوای نی: بلند تلفظ کردن کسره اضافه

آرزوی خوب: بلند تلفظ کردن کسره اضافه

دل پاک: بلند تلفظ کردن کسره اضافه

بازی دهر: کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «ی»

۲. الف) اختیار زبانی: حذف همزه در رکن اول مصراع دوم.

راس ت یا	موز ب سی	جو فُ روش
-UU-	-UU-	-U-
هست د رین	شهر ک گن	دُم ن ماست
-UU-	-UU-	-U-
مفتعلن	مفتعلن	فاعلن

ب) زبانی: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه در رکن اول مصراع دوم // حذف همزه در رکن آخر مصراع دوم

ن بی نی با	غ بان چُن گل	ب کا رد
-U-	-U-	-U-
چ ما ی غم	خُ رد تا گل	ب را رد
-U-	-U-	-U-
مفاعیلن	مفاعیلن	فعلولن

پ) زبانی: بلند تلفظ کردن کسره اضافه در رکن سوم مصراع اول.

غ مَش در	ن هان خا	ن ی دل	ن شی ند
-U-	-U-	-U-	-U-
ب نا زی	ک لی لی	ب مَح میل	ن شی ند
-U-	-U-	-U-	-U-
فعلولن	فعلولن	فعلولن	فعلولن

ت) زبانی: حذف همزه در رکن اول مصراع اول. بلند تلفظ کردن کسره در رکن سوم مصراع اول و کوتاه تلفظ کردن هجای بلند در رکن سوم مصراع اول.

گ رَ زین من	ز ل وی را	ب س ی خا	ن رَ وَم
-UU-	-UU-	-UU-	-UU-
دِ گ ران جا	ک رَ وَم عا	ق لُ فر زا	ن رَ وَم
-UU-	-UU-	-UU-	-UU-
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلن

ث) زبانی: بلند تلفظ کردن «و» عطف در رکن اول مصراع اول و رکن سوم مصراع اول. بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه در رکن اول مصراع اول.

م ن ت غا	ف لی م ما	ه خُ رشید
-U-	-U-	-U-
ب رین گر دو	ن گر دان نیسی	ت غا فل
-U-	-U-	-U-
مفاعیلن	مفاعیلن	فعلولن

داستان کوتاه / رمان / خاطره‌نگاری / زندگی‌نامه‌نویسی / نثر ادبی (قطعه ادبی) / ادبیات نمایشی

حیدرآبادی‌ایه سلام: شاعر در این منظومه با شیفتگی تمام از اصالت فرهنگی و زیبایی‌های روستای زادگاهش یاد می‌کند.

جای پای خون: داستان با زمینه مذهبی

سووشون: دربرگیرنده داستان زندگی زری و یوسف است و اوضاع اجتماعی مردم فارس در خلال جنگ جهانی دوم را نشان می‌دهد.

مربوط به دوران جنگ است و ثبت حماسه‌ها و ایثار کسانی که به قصد دفاع از وطن در سنین نوجوانی و جوانی راهی جبهه‌های نبرد حق علیه باطل می‌شدند.

ویژگی‌های ادبی: شعر در قالب مثنوی سروده شده است. استفاده از تشبیه و استعاره و تکرار در این سروده مشهود است. تشبیه: دل حضرت زهرا (س) به یاس تشبیه شده است / دانه‌های اشک حضرت، به الماس تشبیه شده است / حضرت علی (ع) به رود تشبیه شده است.

استعاره: یاس استعاره از وجو گرامی حضرت زهرا / نسترن استعاره از وجود گرامی حضرت زهرا

تشخیص: گریه / ابر چمن

تلمیح: اشاره به ماجرای شهادت حضرت زهرا (س) و درد دل حضرت علی (ع) با چاه / تکرار: یاس

از لحاظ ویژگی فکری: صحبت از دو شخصیت و اسوه تاریخی (حضرت علی و حضرت زهرا) و بیان درد دل حضرت علی با چاه و تنهایی او بعد از رحلت حضرت زهرا (س)، بیان مضامین مذهبی

شاعر در مورد طی طریق زندگی سه راه را پیش روی آدمی متصور می‌نماید:

نخستین راه، راه آسایش طلبی و دنیا دوستی است که به ننگ آغشته است اما تو را به دنیا و مواهب آن می‌رساند. راه دوم راهی است که ننگ و نام، با هم می‌آورد. که اگر اظهار وجود نمایی در غوغا گم می‌شوی و اگر سکوت پیشه کنی به کنج عزلت باید بنشینی. و راه سوم راه بی برگشت دوری از تعلقات است. شاعر از آنچه او را احاطه کرده ابراز دل‌تنگی می‌نماید و مخاطب را به راه بی‌پایان رهایی می‌خواند.

این شعر در قالب شعر نو (نیمایی) سروده شده است. که در آن یکسانی مصراع‌ها از نظر تعداد هجاها شرط نیست.

شباهت‌ها:

در هر دو دوره به دلیل تحولات سیاسی، شعر دارای مضامین سیاسی و اجتماعی است.

در هر دو دوره مخاطب شعر، همه مردم هستند.

در هر دو دوره تفکر شاعر بیشتر زمینی و پیرامون امور دنیوی است.

تفاوت‌ها:

در شعر دوره معاصر مانند دوره‌های آغازین شعر فارسی، اشعار عاشقانه در وصف معشوق زمینی سروده می‌شد. این در حالی است که در دوره مشروطه مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی غالب بود.

در دوره مشروطه آزادی‌خواهی که مترادف با دموکراسی غربی بود، وطن دوستی، قانون‌خواهی، تعلیم و تربیت جدید و دانش‌ها و فنون نوین درون مایه‌های اصلی شعر را تشکیل می‌دهند.

پاسخ خودارزیابی درس هشتم

۱. اختیار زبانی، قابلیت‌ها و تسهیلاتی در تلفظ برای شاعر فراهم می‌سازد تا به ضرورت وزن از آن استفاده کند؛ بی آنکه موجب تغییر در وزن شود اما اختیار وزنی امکان تغییراتی کوچک در وزن است؛ تغییراتی که گوش فارسی‌زبانان آن‌ها را عیب نمی‌شمارد. این اختیار را که به وزن و آهنگ شعر مربوط می‌شود «اختیار وزنی» می‌نامند.

۲. پایان مصراع / اختیارات وزنی

۳. الف) در رکن اول مصراع اول به جای فعلاتن، فاعلاتن آمده است و در رکن آخر مصراع دوم ابدال رخ داده است. به جای دو هجای کوتاه یک هجای بلند می‌آید.

دست در دا	مَن مولا	زد در
U--	UU--	--
کِ ع لی بُگ	دَرُ از ما	مَ گُ ذر
UU--	UU--	UU--
فعلاتن	فعلاتن	فع لن

ب) ابدال دارد: در رکن آخر مصراع دوم دو هجای کوتاه تبدیل به یک جای بلند می‌شوند.

تُ با خُ دا	ی خُ دن دا	ز کا رُ دل	خُش دار
U--U	UU--	U--U	--
کِ رح مَ گر	نَ کُ ند مُد	دَ عی خُ دا	بُ کُ ند
U--U	UU--	U--U	UU--
مفاعِلن	فعلاتن	مفاعِلن	فع لن

پ) در رکن سوم مصراع اول اختیار وزنی «قلب» رخ داده است. مفاعِلن به جای مفتعلن آمده است.

کیست کِ پی	غام من	بِ شِه رِ شیر	وان بَ رَد
UU--	U--	U--U	U--
یک سُ خُ نَر	من بَ دان	مردِ سِ خن	دان بَ رَد
UU--	U--	UU--	U--
مفتعلن	فاعلن	مفتعلن	فاعلن

ت) در این بیت در دو رکن اول دو مصراع به جای فعلاتن، فاعلاتن آمده است. در رکن آخر مصراع اول ابدال داریم. اختیارات زبانی نیز مشهود هستند.

یار با ما	ست چِ حا جت	کِ زِ یا دت	طَل لَ بیم
U--	UU--	UU--	UU--
دو لَ تِ صُح	بَ تِ آن مو	نِ سِ جان ما	را بس
UU--	UU--	UU--	--
فاعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فع لن

ث) در این بیت اختیار شاعری ابدال داریم. به این صورت که تعداد هجاهای مصراع نخست از مصراع دوم بیشتر است و در رکن اول مفعولن به جای مستفعل آمده است.

می کوش ب	هر و رَق ک	خا نی
UU--	U--U	--
کان دا نش	را تِ ما م	دا نی
---	U--U	--
مفعولن	فاعلاتن	فع لن

کِمَ نَانِ رَا	زَتِ وَا نِ دِی	دَ نِ کُفِّ تِنِ	نَ تَ وَا نِ
UU--	UU--	UU--	UU--
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلن

پاسخ خودارزیابی درس نهم

- الف) ایهام در شیرین: ۱- مزه شیرین ۲- معشوق فرهاد
ب) ایهام تناسب دارد: مهر: ۱- عشق و محبت ۲- خورشید که با عیوق و آفتاب تناسب می‌سازد.
پ) ایهام تضاد (در این نوع از ایهام کلمه‌ای که ایهام دارد در یکی از معانی خود با یکی دیگر از کلمات حاضر در مصراع تضاد می‌سازد) در «باقی»: ۱- بقیه و باقی مانده ۲- جاوید و ازلی که با فانی تضاد دارد
ت) ایهام در نگران: ۱- نگرنده ۲- مضطرب
- الف) مصراع دوم: اغراق در لطیف بودن بدن
ب) هزار من سنگ برمی‌دارد: اغراق در توانایی جسمی پهلوان.
- الف) در این بیت در رکن سوم مصراع دوم اختیار شاعری ابدال صورت می‌گیرد.
ب) بیت مربوط به دوره انقلاب اسلامی است. در آن تکریم مقام شهید به چشم می‌خورد.

کارگاه تحلیل فصل سوم

- الف) در رکن آخر ابدال صورت گرفته است. دو هجای کوتاه به یک هجای بلند تبدیل می‌شوند.

هر چ داری	اگر ب‌ عش	ق دهی
UU--	UU--	UU--
مفعول	مفاعیل	فاعلن
کا فرم گر	جوی ز بان	بینی
UU--	UU--	UU--
مفعول	مفاعیل	فاعلن

ب) آمدن فعلاتن به جای فعلاتن در ارکان اول دو مصراع.

من ن دانس	ت م زو ول	ک ت بی مه	ر و فایی
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
عهد نا بس	ت ن زان به	ک ب بن دی	ی ن پای پی
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن

پ) در این بیت اختیار شاعری ابدال صورت گرفته است. به این ترتیب که اگر هجاها را مقابل هم بچینید متوجه می‌شوید در رکن دوم مصراع دوم به جای فعلاتن (UU--)، مفعولن (---) آمده است. به جای دو هجای کوتاه کنار هم یک هجای بلند آمده است..

م را بسو	د ف ر و ری	خت هر چ دن	دان بود
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
ن بود دن	دان لا بل	چ را غ تا	بان بود
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	فعلاتن	مفاعیل	فاعلن

ت) در این بیت: ۱- در رکن دوم مصراع اول اختیار شاعری ابدال وجود دارد. یعنی به جای فعلاتن، مفعولن آمده است. ۲- رکن سوم در مصراع اول هجای «ش» که کوتاه است باید مانند هجای مقابلش بلند شود و این اختیار، بلند تلفظ کردن کسره اضافه است. ۳- در

ج) در این بیت در رکن اول مصراع اول به جای فعلاتن، فاعلاتن آمده و در رکن دوم اختیار شاعری ابدال داریم. به جای فعلاتن، مفعولن آمده است. یعنی هجای بلند «یم» در مصراع دوم تبدیل به دو هجای کوتاه خواهد شد. در رکن آخر مصراع اول به جای دو هجای کوتاه کنار هم یک هجای بلند آمده است.

با ک گو یم	ب ج هان مَح	رَم کو
UU--	UU--	UU--
فعلاتن	فعلاتن	فعلن
چ خ بر گو	یم با بی	خ ب ران
UU--	UU--	UU--
فعلاتن	فعلاتن	فعلن

چ) در این بیت علاوه بر اختیارات زبانی، در رکن اول مصراع اول فاعلاتن به جای فعلاتن آمده است.

به و فای	د ل من نا	ل ب را رید	چناک
UU--	UU--	UU--	UU--
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فاعلن
چن ب ر این	ف ل ک شَع	و ذ گر بگ	شا پید
UU--	UU--	UU--	UU--
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فاعلن

۴. الف) در هجای پنجم مصراع دوم بلند تلفظ کردن کسره اضافه (اختیار زبانی)

دی گر د	لم ه و ا ی	س ر و دن ن	می ک ند
UU--	UU--	UU--	UU--
مفعول	فاعلات	مفاعیل	فاعلن
تن ها ب	ها ن ی د	ل ما در گ	لو ش کست
UU--	UU--	UU--	UU--
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	فاعلن

ب) دو اختیار زبانی دارد: ۱- در هجای ششم مصراع دوم (ش) بلند تلفظ کردن کسره اضافه را داریم. ۲- بلند تلفظ کردن ت در آخر مصراع اول

من ب ز با	ن اش ک خد	می د ه مت	س لا م ت
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	فاعلن
بر س ر آ	ت ش د لم	هم چ ز با	ن می ز وی
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	فاعلن

پ) اختیار وزنی: تبدیل دو هجای کوتاه به یک هجای بلند در هجای سیزده و چهارده مصراع اول.

زبانی: حذف همزه در هجای هفتم از مصراع اول و هجای هشتم از مصراع دوم.

د لم ش کس	ت ت ر ز شی	ش ها ی شه	ر ش ماست
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	فاعلن
ش کس ت با	د ک سی کین	چ نی ن مان	می خاست
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	فعلاتن	مفاعیل	فاعلن

ت) زبانی: بلند تلفظ کردن کسره اضافه در هجای هشتم در مصراع اول. حذف همزه در رکن اول مصراع دوم

وزنی: استفاده از فعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول مصراع اول.

من ن دا نم	ب ن گا ه	ت چ را زی	ست ن هان
UU--	UU--	UU--	UU--
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	فاعلن

۱. الف) سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر معاصر کاملاً چشمگیر است.

ب) دست شاعر برای استفاده از همهٔ واژه‌ها باز است.

۲. روح حماسه و عرفان در شعر این دوره آشکار است. در حماسه بعد زمینی غلبه دارد و در عرفان بُعد آسمانی؛ تلفیق این دو را در غزل حماسی انقلاب می‌توان دید.

۳. الف) در نثر این دوره شماری از واژه‌های اروپایی به زبان فارسی راه یافته‌اند. ب) بسیاری از افعال حذف می‌شوند و ساختار نحوی جمله‌ها به هم ریخته است و کوتاهی جملات و فعل‌ها در کلام فراوان دیده می‌شود.

۴. الف) زبانی: آشنایی‌زدایی زبانی (مصراع اول بیت اول) و استفاده از ترکیب‌های بدیع و انتزاعی

ادبی: استفاده از نمادها برای انتقال مفاهیم (آب/مردم)، دریا(وحدت و یکپارچگی)، شب(ظلم و طاغوت) و فردا(طلیعهٔ پیروزی) نماد هستند/ استفاده از آرایه‌های ادبی نظیر استعاره و تشبیه و تشخیص (برخ کبود، زهرهٔ دریا شدن، شانهٔ بهار و...)

فکری: شعر خطاب به امام خمینی (ره) سروده شده است و در این شعر شاعر تمامی گشایش‌ها در امور کشور را به آمدن امام خمینی ارتباط می‌دهد آن هم با استفاده از زبانی نمادین و با استفاده از صور خیال. نوعی امید در شعر موج می‌زند که از تغییر فضای کشور نسبت به دوران قبل از انقلاب نشأت گرفته است.

ب)

پی شز ت	آب مع ن	ی در یا ش	دن ن داشت
U--	U-U-	U--U	-U-
شب مان د	بو د جرع	ت فر دا ش	دن ن داشت
U--	U-U-	U--U	-U-
مفعول	فاعلات	مفاعیل	فاعلن

اختیارات شاعری: حذف همزه در رکن اول مصراع اول.

۵. نوشتهٔ ادبی و تحقیقی است در رابطه با زندگانی مولانا. آرایه‌ها: تشبیه تنگ عیشی به ریاضت نفسانی/ خشک‌دست بودن کنایه است/کنایه: بیش از قدر ضرورت را موجب دورافتادن از خط سیر روحانی خویش می‌یافت. کنایه از فاصله گرفتن.

رکن اول مصراع دوم «سو» را کوتاه تلفظ می‌کنیم چون اضافه شده و «ی» دارای اختیار شاعری بلند تلفظ کردن کسرهٔ اضافه است.

ن مان د تی	ری در تر	ک ش قِ ضا	ک ف لک
-U-U	---	-UUU	-UU
س ی د لِم	ب س زَن گُش	ت ام ت حان	ن گ شُود
-UUU	UU--	-U-U	-UU
مفاعن	فاعلاتن	مفاعن	فعلن

ث) در رکن اول مصراع دوم به جای فاعلاتن، فاعلاتن آمده و همچنین در این بیت ابدال صورت می‌گیرد. دو هجای کوتاه پایانی در مصراع اول تبدیل به یک هجای بلند می‌شوند.

ه م در خُر	دِ ر ا ی قِی	م ت خیش
--UU	-U-U	-UU
از ت خا هن	دُ من ت را	خا هم
--U-	-U-U	--
فاعلاتن	مفاعن	فع لن

ج) در رکن دوم مصراع دوم، هجای «شی» که بلند است به دو هجای کوتاه تبدیل می‌شود تا با معادل خود در مصراع اول برابر شود.

ای بی خ	بر ب کوش	ک صاحب خ	بر ش وی
U--	U-U-	U--U	-U-
تا راه	رو ن با شی	کی راه	بر ش وی
U--	--U-	U--	-U-
مفعول	فاعلات	مفاعیل	فاعلن

۲. الف) بو ایهام دارد: ۱- بو و رایحه ۲- آرزو

ب) روی ایهام تناسب دارد: ۱- صورت ۲- فلز روی که با مس و زر تناسب می‌سازد.

پ) مصراع دوم اغراق در زیادی غصه است. همچنین هزار می‌تواند ایهام تناسب داشته باشد: ۱- فراوان ۲- عدد هزار که با یک تناسب می‌سازد.

۳. صحبت از اسوهٔ تاریخی (حضرت علی)/ مضامین مذهبی و بیان ایثار و شجاعت ایشان با لحنی حماسی/ قالب شعر: سپید است.

پاسخ خودارزیابی درس دهم

پاسخ خودارزیابی درس یازدهم

۱.

هست / شب یک شب دم کرده و خاک	پایه‌های آوایی	هست / شب / یک / ش / ب / دم / ک / ر / د / ا / خاک
	وزن	فاعلاتن / فاعلاتن / فعلن
	نشانه‌های هجایی	-U- / --UU / U-UU
رنگ رخ باخته است	پایه‌های آوایی	رن / گ / رُخ / باخ / تست
	وزن	فاعلاتن / فعل
	نشانه‌های هجایی	-U- / -U-
باد، نوباوهٔ ابر، از بر کوه	پایه‌های آوایی	باد / نو / با / و / ا / ب / ر / ز / ا / ب / را / کوه
	وزن	فاعلاتن / فاعلاتن / فعلن
	نشانه‌های هجایی	-U- / --UU / U-UU
سوی من تاخته است	پایه‌های آوایی	سو / ی / من / تاخ / تست
	وزن	فاعلاتن / فعل
	نشانه‌های هجایی	-U- / -U-

۲. اختیار شاعری به کاررفته در این شعر حذف همزه است. من از...

پایه‌های آوایی	م / یا / ن / مش / را / ق / م / غ / ر / ب / ن / دا / ی / م / خ / تا / ص / ریست	میان مشرق و مغرب ندای مختصریست
وزن	مفاعِلن / فَعْلَاتن / مفاعِلن / فَعْلن	
نشانه‌های هجایی	-U-U / -UU / -U-U / -UU	
پایه‌های آوایی	ک / گاه / می / گو / ید	که گاه می‌گوید
وزن	مفاعِلن / فَع لِن	
نشانه‌های هجایی	-U-U / - / -	
پایه‌های آوایی	م / ن / ز / س / تا / را / ی / دُن / با / ل / دار / می / تر / سم	من از ستارهٔ دنباله‌دار می‌ترسم
وزن	مفاعِلن / فَعْلَاتن / مفاعِلن / فَع لِن	
نشانه‌های هجایی	-U-U / -UU / - / -	
پایه‌های آوایی	ک / از / ک / را / ن / ی / مَش / رِق / ط / لوع / خا / هُدا / کرد	که از کرانهٔ مشرق طلوع خواهد کرد
وزن	مفاعِلن / فَعْلَاتن / مفاعِلن / فَعْلن	
نشانه‌های هجایی	-U-U / -UU / -U-U / - / -	

۳. تبدیل مصوت کوتاه — در پایان فرّ / بلوغ // تبدیل مصوت کوتاه «در «یاد و یادگارم» // حذف همزه در ریخته است.

پایه‌های آوایی	چُن / دِ / رِ / خ / تِ / دِ / را / ص / ا / مِ / ا / سِ / رَا / ذِ / بِ / ا / ب / رَا / زِ / مِ / سِ / تَا / نِ	چون درختی در صمیم سرد و بی‌ابر زمستانی
وزن	فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَع	
نشانه‌های هجایی	-U-U / - / -U-U / - / -U-U / - / -	
پایه‌های آوایی	هَر / چ / بَر / گَم / بُو / دَا / بَا / رَم / بُوَد	هر چه برگم بود و بارم بود
وزن	فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَع	
نشانه‌های هجایی	-U-U / - / -U-U / - / -U	
پایه‌های آوایی	هَر / چ / اَز / فَرَا / رِ / بَا / لُو / غِ / گَرَا / مِ / تَا / بَسِ / تَا / نِ / مِ / رَا / شِ / بَا / هَا / رَم / بُوَد	هر چه از فربلوغ گرم تابستان و میراث بهارم بود
وزن	فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَع	
نشانه‌های هجایی	-U-U / - / -U-U / - / -U-U / - / -	
پایه‌های آوایی	هَر / چ / یا / دِ / یا / دِ / گَا / رَم / بُوَد	هر چه یاد و یادگارم بود
وزن	فَاعْلَاتن / فَاعْلَاتن / فَع	
نشانه‌های هجایی	-U-U / - / -U-U / - / -	
پایه‌های آوایی	رِیخ / تِست	ریخته است
وزن	فَاعْلن	
نشانه‌های هجایی	-U-U	

کلمات مشخص شده دارای اختیارات شاعری هستند. دلیل ناهمسانی پایه‌های آوایی و تفاوت آن با شعر سنتی در این نوع شعرها این است که کوتاهی و بلندی مصراع‌ها و نیز تعداد هجاها برابر نیست. بنابراین تعداد نشانه‌های هجایی و تعداد وزن‌واژه‌های هربخش آن یکسان نیست.

۴. الف) «قالب نیمایی». از ویژگی‌های آن کوتاهی و بلندی مصراع‌هاست.

ب) قالب «مستزاد». از ویژگی‌هایش این است که به آخر هر مصراع آن کلمه یا کلماتی افزوده می‌شود.

۵. الف) وزن این بیت «مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن» است و نام بحر آن «هزج مثنی‌سالم» است زیرا هر مصراع از ۴ پایهٔ آوایی «مستفعلن» تشکیل شده مثنی‌سالم است و چون هجاهای ۴ ارکان بدون حذف هستند، سالم نامیده می‌شود.

چُن	مِ	رَ	وِی	بِی	مِن	مَ	رِو	اِی	جَا	نَ	جَان	بِی	تَن	مَ	رِو
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
وز	چَش	م	مِن	بِی	رِوَن	مَ	شِو	اِی	شَع	ل	ی	تَا	بَا	ن	مِن
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
	مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن

ب) وزن این بیت «مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن» است و نام بحر آن «هزج مثنی‌سالم» است. زیرا هر مصراع از ۴ پایهٔ آوایی «مفاعیلن» تشکیل شده مثنی‌سالم است و چون هجاهای ۴ ارکان بدون حذف هستند، سالم نامیده می‌شود.

تُ	اَز	هَر	دَر	کِ	بَا	زَا	بِی	بَ	دِین	خِو	بِی	یَ	زِی	بَا	بِی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
دَ	رِی	بَا	شُد	کِ	اَز	رَج	مَت	بَ	رِو	ی	خَل	ق	بَگ	شَا	بِی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
	مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن

پ) وزن این بیت «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» است و نام بحر آن «هزج مسدس محذوف» است. زیرا هر مصراع از ۳ پایه آوایی «مفاعیلن» تشکیل شده مسدس است و چون از رکن آخر یک هجا کم شده است، محذوف نامیده می‌شود.

د	شی	خُر	ه	ما	ید	را	ب	تا	ش	می	ه
U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
د	می	اُم	ر	یا	ل	وَص	ب	شد	با	را	م
U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
مفاعیلن			مفاعیلن				فعولن				

ت) وزن این بیت «فعولن فعولن فعولن فعل» است و نام بحر آن «مقارِب مثنی محذوف» است. زیرا هر مصراع از ۴ پایه آوایی «فعولن» تشکیل شده مثنی است و چون از رکن آخر یک هجا کم شده است، محذوف نامیده می‌شود.

د	سو	خ	بر	لا	ب	هی	خا	ن	تا	لا	آ
U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-	U
د	ست	لا	ب	دَر	خُد	ت	گش	ت	بخ	اَن	ک
U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-	U
فعل		فعولن			فعولن			فعولن			

پاسخ خودارزیابی درس دوازدهم

- بیت اول: اسلوب معادله دارد. مصراع دوم در حکم مثالی است برای مصراع اول و تلخی‌های عشق به آب دریا و تلخکام به ماهی تشبیه شده است. بیت دوم: اسلوب معادله دارد. جمعه مانند عشرت امروز است و شنبه مانند اندیشه فردا. بیت سوم: اسلوب معادله دارد. مصراع دوم دقیقاً مثالی است برای مصراع اول. بیت ششم: اسلوب معادله دارد. می‌توان دو مصراع را جایه جا کرد و به جای یکدیگر به کار برد که این از قابلیت‌های اسلوب معادله است. بیت هفتم: اسلوب معادله دارد. پسته بی‌مغز مثالی است برای انسان بی‌کمال (به پسته بی‌مغز تشبیه شده). بیت هشتم: اسلوب معادله دارد. جفای فلک مثل بلا/ عاقبت‌اندیش مثل آزاده. بیت نهم: اسلوب معادله آن کاملاً مشهود است. تشبیه نیز صورت گرفته است. عشق مانند سیاهی و تیرگی پوست حبشی است... در این عبارات نسبت دادن یک حس را به حس دیگر می‌بینیم:

الف) چشانیدن: چشایی	هراس: لامسه
ب) نم داشتن: لامسه	می‌شوم: شنوایی
ج) شعر: شنوایی	تر: لامسه
د) تلخ: چشایی	شنیدن: شنوایی
ه) بو: بویایی	می‌شوم: شنوایی
ی) بامزه: چشایی	می‌نوشت: بینایی (نوشته را می‌بینیم)

- بیت اول: حسن تعلیل دارد. علت روییدن گل روی خاک را خفتن گل‌اندامان در دل خاک می‌داند. علتی ادبی ذکر کرده است. بیت سوم: علت چشمک ستاره‌ها را مصراع اول می‌داند. بیت پنجم: علت خمیدگی پشت پیران جهان دیده این است که در خاک در دنبال ایام جوانی خود هستند.

کارگاه تحلیل فصل چهارم

- قالب: شعر نو «نیمایی». تفاوت این نوع شعر با شعر سنتی در کوتاهی و بلندی مصراع‌ها و نیز تعداد هجاها برابر نیست. بنابراین تعداد نشانه‌های هجایی و تعداد وزن‌واژه‌های هر بخش آن یکسان نیست.

و/ص/دا/ی/باد/هر/دم/دل/گ/ز/ا/تر	پایه‌های آوایی	و صدای باد هر دم دل‌گزارتر
فاعلاتن / فاعلاتن / فاعلاتن	وزن	
-U- / -U- / -U-	نشانه‌های هجایی	
در/ص/دا/ی/باد/بان/گ/او/ر/ها/تر	پایه‌های آوایی	در صدای باد بانگ او رهاتر
فاعلاتن / فاعلاتن / فاعلاتن	وزن	
-U- / -U- / -U-	نشانه‌های هجایی	
از/م/یا/ن/آب/ها/ی/دو/ر/ن/ز/دیک	پایه‌های آوایی	از میان آب‌های دور و نزدیک
فاعلاتن / فاعلاتن / فاعلاتن	وزن	
-U- / -U- / -U-	نشانه‌های هجایی	
باز/در/گوشی/ن/دا/ها	پایه‌های آوایی	باز در گوش این نداها:
فاعلاتن / فاعلاتن	وزن	
-U- / -U-	نشانه‌های هجایی	
آی/آ/دم/ها	پایه‌های آوایی	«آی آدم‌ها»
فاعلاتن / فع	وزن	
- / -U-	نشانه‌های هجایی	

همان رنگ و همان بوی	پایه‌های آوایی	هَ/ مان / رَن / گُ/ هَ/ مان / بوی
	وزن	مفاعیلُ / مفاعیلُ
	نشانه‌های هجایی	U--U/ U--U
همان برگ و همان بار	پایه‌های آوایی	هَ/ مان / بَر / گُ/ هَ/ مان / بار
	وزن	مفاعیلُ / مفاعیلُ
	نشانه‌های هجایی	U--U/ U--U
همان خندهٔ خاموش در او خفته بسی راز	پایه‌های آوایی	هَ/ مان / خَن / دِ/ ی / خا / مو / ش / دِ/ رِو / خُف / تِ/ بَ/ سی / راز
	وزن	مفاعیلُ / مفاعیلُ / مفاعیلُ / مفاعیلُ
	نشانه‌های هجایی	U--U/ U--U/ U--/ U--U
همان شرم و همان ناز	پایه‌های آوایی	هَ/ مان / شَر / مَ/ هَ/ مان / ناز
	وزن	مفاعیلُ / مفاعیلُ
	نشانه‌های هجایی	U--U/ U--U

۳. اختیار شاعری این قسمت ابدال است. در رکن آخر برخی مصراع‌ها به جای دو هجای کوتاه یک هجای بلند آمده است. و در مصراع آخر به جای فعلاتن مفعولن آمده است (ابدال). حذف همزه در رکن دوم مصراع سوم.

قایقی خواهم ساخت	پایه‌های آوایی	قا / ی / قی / خا / هم / ساخت
	وزن	فاعلاتن / فع لن
	نشانه‌های هجایی	U-- / -- / -- / کلا
خواهم انداخت به آب	پایه‌های آوایی	خا / هَ/ من / داخت / بَ/ آب
	وزن	فاعلاتن / فع لن
	نشانه‌های هجایی	U-- / -- / UU-- / کلا
دور خواهم شد از این خاک غریب	پایه‌های آوایی	دور / خا / هَم / شُ / دِ/ زین / خا / کِ/ غَ / ریب
	وزن	فاعلاتن / فاعلاتن / فعلن
	نشانه‌های هجایی	U-- / -- / UU-- / -- / UU--
که در آن هیچ‌کسی نیست که در بیشهٔ عشق	پایه‌های آوایی	کِ/ دِ/ ران / هیچ / کِ/ سی / نیست / کِ/ در / بی / اش / ی / عشق
	وزن	فاعلاتن / فاعلاتن / فاعلاتن / فع لن
	نشانه‌های هجایی	UU-- / -- / UU-- / -- / UU--
قهرمانان را بیدار کند	پایه‌های آوایی	قَهـ / رِ / ما / نان / را / بی / دار / کُ/ ند
	وزن	فاعلاتن / مفعولن / فع لن
	نشانه‌های هجایی	U-- / -- / -- / -- / UU--

۴. مستزاد

۵. الف) شعری انقلابی است و در آن شاعر با استفاده از تشبیه مرجح مخاطب شعر را روزنهٔ امید می‌داند. شعر سرشار از امید و شادمانی است. انتظار برای آمدن یاری که منبع خوبی است در آن به چشم می‌خورد.

ب) بیان: آغوش سحر: اضافهٔ استعاری/ مهتاب خجل... : تشخیص

بدیع: واج‌آرایی «س»/ خورشید، فلک، مهتاب، نور، سحر: مراعات نظیر/ همسایه، خانه، دیوار: مراعات نظیر

۶. معمولاً در ادبیات فارسی این نوع از قطعات سرودهٔ «بابا طاهر همدانی» است.

۷. الف) وزن این بیت «مستعلن مستعلن مستعلن مستعلن» است و نام بحر آن «رجز مثنی‌سالم».

ای مَس تِ شب	رو کیس تی	آ یا م ه	من نیس تی
U--	U--	U--	U--
گر نیس تی	پس چیس تی	ای هم د م	تن های دل
U--	U--	U--	U--
مستعلن	مستعلن	مستعلن	مستعلن

ب) وزن این بیت «فعولن فعولن فعولن فعل» است و نام بحر آن «مقارب مثنی محذوف».

پُ رز مَث	نَ وِی ها	ی رن دا	ن است
--U	--U	--U	-U
شَبْ شِع	رِ عر فا	نِ یِ چش	م ت
--U	--U	--U	-U
فعولن	فعولن	فعولن	فعل

پ) وزن این بیت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» است و نام بحر آن «رمل مثنی محذوف».

هر دَ مز سَر	گش تَ گی چُن	گرد می پی	چم بِ خُد
--U-	--U-	--U-	-U-
هَم رَ هان رَف	تَن دُ من تَن	ها بِ صَح را	مان دِ ام
--U-	--U-	--U-	-U-
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن

ت) وزن این بیت «مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن» است و نام بحر آن «هزج مثنی سالم».

بِ یا یا نا	مَ دینَ ذَف تر	ح کا یَت هم	چِ نان با قی
---U	---U	---U	---U
بِ صد ذَف تر	نَ شا یَد کُف	ت حَس بُلِ حا	لِ مُش تا قی
---U	---U	---U	---U
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

۸. زبانی: زبان متن عامیانه و بسیار ساده و قابل فهم است. در آن از واژه‌ها و ترکیب‌های مربوط به جنگ استفاده شده است: زندانی، شلیک، گلوله، محافظان مسلح عراقی و ...

ادبی: قالب آن خاطره‌نویسی است. تصاویر را طوری جزئی و بسیار دقیق توصیف کرده است که خواننده خود را در آن صحنه حاضر می‌بیند. فکری: خاطره‌ای است از نویسنده و هم‌زمانش که در دوران جنگ تحمیلی اسیر نیروهای عراقی شده‌اند. نویسنده با بیان دو جمله آخر چنان حسرت خود از آزادی را بیان می‌کند که خواننده با او احساس همدردی می‌کند. این نوع از خاطره‌گویی‌های دوران جنگ از وقایع ناگواری که در جبهه‌های حق علیه باطل برای رزمندگان رخ داده است، پرده برمی‌دارد و نشان‌دهنده ایثار و مقاومت و صفت‌ناپذیر آنان است.

۵. **تله آزمونی:** در متن سؤال در مورد شاعران دوره قاجار سؤال شده است و این ممکن است ذهن شما را از گزینه فتحعلی شاه قاجار دور نماید. توجه کنید که برخی از پادشاهان قاجار به هنر و ادبیات علاقمند بودند و در سرایش شعر طبع آزمایی کرده‌اند که از آن جمله فتحعلی شاه و ناصرالدین شاه هستند. پس عبارت «شاعران» در متن سؤال نباید شما را به اشتباه بیاندارد.

پاسخ گزینه ۳ است

۶. انجمن ادبی خاقان به ریاست فتحعلی شاه قاجار، در شهر تهران و در دوره ادبی بازگشت تشکیل شد.

پاسخ گزینه ۱ است

۷. مشتاق اصفهانی در زمان نادرشاه و کریم خان زند، با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.

پاسخ گزینه ۱ است

۸. تله آزمونی: به گزینه‌های ۳ و ۴ دقت نمایید تفاوت این دو گزینه تنها در واژه‌های «بعد» و «قبل» است. چنین مواردی جهت سنجش دقت در پاسخ‌گویی به سؤالات آزمونی زیاد به کار گرفته می‌شود.

پاسخ گزینه ۳ است

۹. شاعران دوره ادبی بازگشت در سطوح زبانی، ادبی و فکری سبک خراسانی و عراقی را مورد توجه قرار دادند.

تله آزمونی: متون درسی را در پیوند با یکدیگر بخوانید. طراح سؤال در اغلب موارد توانایی درک جامع مطالب از سوی شما را به چالش می‌کشد.

پاسخ گزینه ۳ است

پاسخنامه درس یکم

تاریخ ادبیات قرن‌های دوازدهم و سیزدهم

۱. تله آزمونی: دوره زمانی حکومت‌های افشاریه، زندیه و ابتدای دوره قاجار، از انقراض دولت صفویه تا آغاز سلطنت فتحعلی شاه قاجار می‌باشد. همواره در خواندن دوره‌های تاریخی به موارد مشابه دقت نمایید و در خلاصه‌نویسی‌های خود این پیوندها را لحاظ کنید.

پاسخ گزینه ۲ است

۲. **تله آزمونی:** دقت کنید که اینجا تمامی شاعران، منسوب به شهر اصفهان هستند و همین کار را کمی سخت می‌کند. در تاریخ ادبیات، اغلب موارد را تنها از طریق حفظ کردن و مرور مداوم باید به یاد سپرد.

پاسخ گزینه ۲ است

۳. با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات پررونق‌تر از گذشته فعال بود.

پاسخ گزینه ۱ است

۴. **پاسخ گزینه ۳ است**

ذهن بسپارید و در پاسخ‌گویی به سؤالات آزمون‌ها از همین شیوه استفاده نمایید.

۱۹. پاسخ گزینه ۲ است
۲۰. هاتف از شاعران عصر بازگشت ادبی است. پاسخ گزینه ۲ است
۲۱. پاسخ گزینه ۲ است
۲۲. پاسخ صحیح: گزینه ۱. صدور فرمان مشروطیت نتیجه تحول بزرگی بود که در کشور ایجاد شده بود که روی به نوآوری و نوگرایی داشت. حرکتی که هم ضد استبداد بود و هم ضد استعمار.
۲۳. پاسخ گزینه ۱ است
۲۴. پاسخ صحیح: گزینه ۲. صورت صحیح این گزینه: کوشش‌های عباس میرزا، ولیعهد فتحعلی شاه در روی آوردن به دانش و فنون نوین.
۲۵. پاسخ گزینه ۲ است
۲۶. صورت صحیح این گزینه: برانگیختن احساسات ملی و میهنی. پاسخ گزینه ۲ است
۲۷. پاسخ گزینه ۲ است
۲۸. پاسخ گزینه ۲ است
۲۹. پاسخ گزینه ۱ است
۳۰. پاسخ گزینه ۲ است
۳۱. پاسخ گزینه ۱ است
۳۲. پاسخ گزینه ۲ است
۳۳. پاسخ گزینه ۲ است
۳۴. **تله آزمونی:** به این نکته دقت نمایید که در دوره ادبیات بیداری، ادبیات برای اینکه بتواند با توده مردم ارتباط برقرار کند، زبان محاوره را برگزید تا قابل فهم‌تر باشد و مفاهیم جدید را با زبانی ساده انتقال دهد. همچنین در همین دوره نویسندگان و شاعران مظاهر استبداد و استعمار را نقد می‌کردند و برای بیان دیدگاه خود زبان ادبی را بر می‌گزیدند. زیرا زبان ادبی که همراه با آرایه‌ها است، زبان مناسب‌تری برای بیان نقد سیاسی محسوب می‌شود. پس این دو مورد را به خوبی به خاطر بسپارید تا هنگام پاسخ‌گویی به سؤالاتی که از این موضوع طرح می‌شوند به خوبی پاسخ صحیح را تشخیص دهید.
- پاسخ گزینه ۱ است

۱۰. **تله آزمونی:** توجه کنید که هدف انجمن، رهایی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن بوده است. اما برای رسیدن به این هدف به تقلید از آثار پیشینیان توسل جسته و نتیجه آن نیز بدین ترتیب شد که شعر را به دوران گذشته بازگشت دادند. اگر دقت کافی نسبت به توالی هدف، وسیله و نتیجه در این مورد نداشته باشید ممکن است گزینه ۴ شما را به اشتباه بیاندارد.

پاسخ گزینه ۱ است

۱۱.

پاسخ گزینه ۲ است

۱۲.

پاسخ گزینه ۲ است

۱۳. **تله آزمونی:** گزینه‌ها به گونه‌ای است که در صورت عدم تسلط داوطلب بر محتوای درس، او را به اشتباه می‌اندازد. ضرورت خلاصه‌نویسی و مرور مداوم مطالب درسی را همواره در نظر داشته باشید.

پاسخ گزینه ۲ است

۱۴.

برای پاسخگویی به این نوع از سؤالات کدگذاری در درسنامه اول را دوباره بخوانید.

پاسخ گزینه ۱ است

۱۵.

پاسخ گزینه ۱ است

۱۶. هر چند شاعران این دوره باعث نوآوری و تکامل شعر فارسی نشدند؛ اما از این جهت اهمیت دارند که توانستند زبان شعر را از حالت سستی که در اواخر سبک هندی در آن به وجود آمده بود، نجات بخشند.

تله آزمونی: همواره به عبارات پایانی سؤال‌ها دقت ویژه‌ای داشته باشید. دو گزینه ۱ و ۲ تنها تفاوت‌شان در عبارت پایانی است. همین می‌تواند شما را به اشتباه بیاندارد.

پاسخ گزینه ۲ است

۱۷.

هر چند شاعران این دوره باعث نوآوری و تکامل شعر فارسی نشدند؛ اما از این جهت اهمیت دارند که توانستند زبان شعر را از حالت سستی که در اواخر سبک هندی در آن به وجود آمده بود، نجات بخشند. اگر این نهضت به پا نشده بود، چه بسا زبان فاخر شعر فارسی دچار سستی و ضعف بیشتری می‌شد.

پاسخ گزینه ۱ است

۱۸.

پاسخ صحیح: گزینه ۴. شاعران دوره بازگشت به سبب فقر فرهنگی حاکم بر جامعه و سستی و رخوت حاکم بر ادبیات، به پیروی از اسلوب‌های کهن پرداختند.

تله آزمونی: به این نکته دقت نمایید که گزینه ۱ بیان‌گر هدف انجمن ادبی خاقان است که به ریاست فتحعلی‌شاه قاجار در تهران تشکیل شد، گزینه ۳ بیان‌گر وسیله‌ای است که اعضای این انجمن برای رسیدن به هدف خود برگزیدند و گزینه ۲ نیز از عوامل ایجاد نهضت بازگشت ادبی به شمار می‌رود. درست است که در نگاه اول و بدون تسلط بر متن کتاب هر کدام از گزینه‌ها درست به نظر می‌رسد و اصولاً هدف طراح سؤالات آزمون‌ها نیز به چالش کشیدن میزان تسلط شما بر متن کتاب است. در مطالعات خود این موضوع مهم را در نظر بگیرید و با یک سیر منطقی و منظم مطالب را به

۴۸. در رابطه با سؤالاتی که مربوط به مضامین اشعار می‌باشد، دقت نمایید که این موارد مربوط به قلمرو فکری است. منظور از قلمرو فکری نیز تعیین رنگ و بوی فکری و حال و هوای مفهومی چیره بر متن است.

پاسخ گزینه ۲ است

۴۹. از او در جایگاه شاعر و پژوهشگر آثاری مانند تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، سبک‌شناسی، تاریخ تطوّر نظم فارسی، دیوان اشعار و تصحیح‌های ارزشمند و مقالات علمی بسیاری به جای مانده است. **تله آزمون:** یکی از آثار ملک‌الشعراى بهار تاریخ تطوّر نظم فارسی است. در گزینه ۱ نظم به نثر تغییر یافته و همین ممکن است شما را به اشتباه بیندازد. همواره در پاسخ‌دهی به سؤالات آزمونى به این موارد توجه کنید و تمام گزینه‌ها را به خوبی مطالعه نمایید.

پاسخ گزینه ۱ است

۵۰.

پاسخ گزینه ۲ است

۵۱.

پاسخ گزینه ۳ است

۵۲. **تله آزمون:** گزینه‌های نادرست نیز هر کدام حاوی اطلاعات درستی از شاعران فوق است. بنابراین توجه داشته باشید که حتى جزئیات نیز می‌تواند مبنای طرح سؤال قرار بگیرد و هیچ نکته‌ای نباید از نظر شما دور بماند.

پاسخ گزینه ۲ است

۵۳. وی تحت تأثیر شاعران گذشته، به‌ویژه مسعود سعد و سعدی بود و آشنایی با سعدی طبع وی را شکوفا ساخت.

پاسخ گزینه ۲ است

۵۴. در قلمرو فکری شما باید بر مبنای آنچه شاعر بیان داشته حال و هوای مفهومی چیره بر متن را تشخیص دهید که لازمه این کار مطالعه بیشتر شعر و فکر کردن به مضمون اشعار است.

پاسخ گزینه ۳ است

۵۵.

پاسخ گزینه ۳ است

۵۶. **تله آزمون:** استفاده از تعابیر و الفاظ مشابه گزینه صحیح می‌تواند شما را دچار تردید نماید. دقیق و عمیق بخوانید.

پاسخ گزینه ۱ است

۵۷.

پاسخ گزینه ۱ است

۵۸.

پاسخ گزینه ۲ است

۵۹. **تله آزمون:** در طرح این دسته از سؤالات پیوستگی درس و محتوای آموزشی مد نظر طراح سؤال قرار می‌گیرد. پس همواره درس‌ها را به صورت یک کل در ارتباط با یکدیگر بخوانید و تا آنجا که می‌توانید مطالب را برای خود دسته بندی نموده و به ارتباط بین موضوعات فکر کرده و آن‌ها را بیابید.

پاسخ گزینه ۳ است

۶۰. روزنامه‌های پرشماری در این دوره انتشار یافت که دربردارنده مطالب سیاسی، اجتماعی و گاه علمی بود.

تله آزمون: وقتی از قید زمانی گاه برای مطالب علمی استفاده شده، معلوم می‌شود که غلبه با مطالب سیاسی و اجتماعی بوده است.

پاسخ گزینه ۲ است

پاسخ گزینه ۲ است

پاسخ گزینه ۲ است

پاسخ گزینه ۳ است

میرزا محمدصادق امیری فراهانی که از جانب مظفرالدین شاه به ادیب الممالک ملقب شد. پس اگر به جای نام، لقب او هم می‌آمد باید به عنوان گزینه درست انتخاب می‌شد.

پاسخ گزینه ۲ است

تله آزمون: تقریباً تمامی آنچه در متن فوق در وصف شاعر آمده می‌تواند در مورد بیشتر شاعران دوره مشروطه به کار رود. آنچه ما را در این پاسخ‌گویی به این سؤال یاری می‌کند تا به گزینه درست برسیم، نمونه شعر شاعر است؛ پس در به یاد سپاری نمونه شعرهای شاعران شاخص دقت کافی داشته باشید.

پاسخ گزینه ۱ است

تله آزمون: همواره متن را بصورت یک کل در ارتباط با یکدیگر بخوانید و بین بخش‌های مختلف متن ارتباط منطقی برقرار کنید. این سؤال از این متن طرح شده است: «شعرهای او که به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن در روزنامه «نسیم شمال» به چاپ می‌رسید، در بیداری مردم بسیار مؤثر بود.» درون‌مایه اشعار ← مبارزه با استبداد و عشق به وطن
روزنامه ← نسیم شمال
نتیجه ← در بیداری مردم بسیار مؤثر بود.

پاسخ گزینه ۲ است

پاسخ گزینه ۳ است

ایرج میرزا از شعرهای غربی نیز ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است که در نوع خود ابتکاری محسوب می‌شود؛ قطعه قلب مادر یکی از آن نمونه‌هاست که با بیت زیر آغاز می‌شود:
«داد معشوقه به عاشق پیغام/ که کند مادر تو با من جنگ»

پاسخ گزینه ۲ است

پاسخ گزینه ۱ است

تله آزمون: در کتاب درسی بیان شده است که: «او در به‌کارگیری تعبیّرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز، هجو و هزل نیز دستی داشت.» دقت نمایید که پاسخ صحیح را همواره با توجه به متن کتاب درسی انتخاب نمایید. چرا که در غیر این‌صورت گزینه ۲ نیز می‌تواند درست باشد.

پاسخ گزینه ۱ است

پاسخ گزینه ۲ است

پاسخ گزینه ۳ است

تله آزمون: گزینه دو بیان‌گر مضامینی است که عارف با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند. در پاسخ‌دهی به سؤالات به این موارد که می‌تواند شما را در یافتن گزینه صحیح به اشتباه بیندازد، دقت نمایید.

پاسخ گزینه ۱ است

پاسخنامه درس چهارم

سبک‌شناسی قرن‌های دوازدهم و سیزدهم

۸۱. **پاسخ گزینه ۲ است**
۸۲. **پاسخ گزینه ۲ است**
۸۳. **تله آزمونی؛ همانطور که می‌دانید سبک دوره بازگشت در واقع بازگشت به سبک دوره‌های خراسانی و عراقی بود. گزینه ۱ از ویژگی‌های ادبی سبک دوره خراسانی و گزینه ۲ و ۳ از ویژگی‌های ادبی سبک دوره عراقی است پس هر سه در دایره ویژگی‌های ادبی سبک دوره بازگشت قرار می‌گیرد. و گزینه ۴ ویژگی ادبی سبک دوره هندی است. به این موارد که می‌تواند مورد سؤال قرار گیرد توجه کنید.**
۸۴. **تله آزمونی؛ در کتاب چنین آمده: «در شعر برخی از شاعران این دوره توجه به واژگان کهن مشاهده می‌شود.» پس این موضوع عمومیت نداشته همچنین کتاب در توضیح سطح زبانی شعر این دوره دو ویژگی «سادگی» و «روانی» را به عنوان بارزترین شاخصه‌های شعر این دوره معرفی می‌کند. در این گونه موارد باید با توجه به آنچه به صورت اصل بیان شده استثناء را بشناسید و تشخیص دهید که استثناء نمی‌تواند ویژگی به شمار بیاید.**
۸۵. **توجه به مردم و استفاده از شعر برای آگاه‌سازی آنان در این دوره، سبب شده بود که شاعران شعر را متناسب با زبان و فهم مردم عادی، محاوره‌ای بیان کنند.**
۸۶. **پاسخ گزینه ۱ است**
۸۷. **پاسخ گزینه ۲ است**
۸۸. **پاسخ گزینه ۲ است**
۸۹. **پاسخ گزینه ۲ است**
۹۰. **پاسخ گزینه ۱ است**
۹۱. **همواره روی واژه‌هایی مثل برخی، همه، گروهی، اغلب، تعدادی و مانند این‌ها دقت نمایید.**
۹۲. **پاسخ گزینه ۱ است**
۹۳. **دیگر شاعران این دوره که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند، به قالب‌هایی مثل مستزاد و چهارپاره و نیز سرودن ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند. این گرایش به غالب‌های کم کاربرد یا نوین به تدریج زمینه را برای ظهور شعر نو فراهم کرد.**
۹۴. **پاسخ گزینه ۲ است**
۹۵. **پاسخ گزینه ۲ است**
۹۶. **پاسخ گزینه ۱ است**
۹۷. **پاسخ گزینه ۲ است**
۹۸. **پاسخ گزینه ۲ است**
۹۹. **پاسخ گزینه ۲ است**
۱۰۰. **پاسخ گزینه ۲ است**
۶۱. **پاسخ گزینه ۲ است**
۶۲. **در عصر مشروطه بیشترین رویکرد نویسندگان به رمان‌های تاریخی بود؛ چرا که از سویی نوعی باستان‌گرایی و روحیه کاوشگرانه در شناخت هویت گذشته میان آن‌ها حاکم بود و از سویی دیگر، به دلیل سیاست‌های رایج در جامعه، نگارش رمان‌های تاریخی و اجتماعی سطحی در قیاس با کارهایی مثل روزنامه‌نویسی یا نوشتن رمان سیاسی، دردسر کمتری داشت و بر این اساس، جز تعداد اندکی رمان تاریخی، رمان دیگری نوشته نشد.**
۶۳. **پاسخ گزینه ۱ است**
۶۴. **پاسخ گزینه ۲ است**
۶۵. **پاسخ گزینه ۲ است**
۶۶. **پاسخ گزینه ۲ است**
۶۷. **پاسخ گزینه ۱ است**
۶۸. **پاسخ گزینه ۲ است**
۶۹. **پاسخ گزینه ۲ است**
۷۰. **پاسخ گزینه ۲ است**
۷۱. **پاسخ گزینه ۱ است**
۷۲. **پاسخ گزینه ۱ است**
۷۳. **پاسخ گزینه ۲ است**
۷۴. **پاسخ گزینه ۲ است**
۷۵. **پاسخ گزینه ۲ است**
۷۶. **پاسخ گزینه ۲ است**
۷۷. **پاسخ گزینه ۳ است**
۷۸. **پاسخ گزینه ۱ است**
۷۹. **پاسخ گزینه ۲ است**
۸۰. **پاسخ گزینه ۲ است**

پاسخ گزینه ۱ است	۹۵
پاسخ گزینه ۲ است	۹۶
پاسخ گزینه ۱ است	۹۷
تله آزمونی؛ در تمامی گزینه‌ها سعی شده تا شما به عنوان مخاطب سؤال در یافتن پاسخ صحیح به اشتباه بیافتید. بهترین راه جهت آمادگی پاسخ به چنین سؤالاتی به یادسپاری مناسب است تا توالی درست موضوع برای شما مشخص گردد. به عنوان نمونه در این مورد می‌توانید با یک پیکان موضوع را به خاطر بسپارید:	
نگرش شاعران و نویسندگان دوره ادبیات بیداری: از کلی نگری و ذهنیت گرایی به ← جزئی نگری و عینیت گرایی تغییر کرد.	
پاسخ گزینه ۲ است	۹۸
پاسخ گزینه ۳ است	۹۹
پاسخ گزینه ۱ است	۱۰۰
تنها کاربرد فعل «نبود» به جای «بود» در گزینه سوم موجب می‌شود که از مختصات قلمرو فکری شعر دوره ادبی بیداری به شمار نیاید. صورت صحیح این گزینه: مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه‌سرای و غزل‌گویی که با ساخت فرهنگ و جامعه گذشته ما هماهنگ بود، تا حد زیادی کارآیی خود را از دست داد و مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی رونق یافت.	
پاسخ گزینه ۲ است	۱۰۱
پاسخ گزینه ۲ است	۱۰۲
پاسخ گزینه ۱ است	۱۰۳
پاسخ گزینه ۲ است	۱۰۴
به سیر منطقی توجه به تعلیم و تربیت جدید، در دوره ادبی مشروطه توجه نمایید. همواره مطالب را به صورت تحلیلی بخوانید و بین قسمت‌های مختلف متن ارتباط برقرار کنید و متن را به صورت یک شبکه از همین ارتباطها مطالعه کنید.	
پاسخ گزینه ۱ است	۱۰۵
پاسخ گزینه ۲ است	۱۰۶
پاسخ گزینه ۲ است	۱۰۷
پاسخ گزینه ۲ است	۱۰۸
پاسخ گزینه ۱ است	۱۰۹
پاسخ گزینه ۱ است	۱۱۰
پاسخ گزینه ۲ است	

۱۱۱. تله آزمونی؛ اگر به جای «افزایش»، «کاهش» می‌آمد؛ این گزینه نیز از ویژگی‌های نثر در دوره ادبی بیداری به شمار می‌آمد.

پاسخ گزینه ۲ است	۱۱۲
پاسخ گزینه ۱ است	۱۱۳
پاسخ گزینه ۲ است	۱۱۴
پاسخ گزینه ۱ است	۱۱۵
پاسخ گزینه ۲ است	۱۱۶
پاسخ گزینه ۱ است	۱۱۷
پاسخ گزینه ۱ است	۱۱۸
پاسخ گزینه ۱ است	

پاسخنامه درس هفتم

تاریخ ادبیات قرن چهاردهم (دوره معاصر)

پاسخ گزینه ۱ است	۱۱۹
پاسخ گزینه ۱ است	۱۲۰
پاسخ گزینه ۱ است	۱۲۱
با آغاز قرن بیستم میلادی، تجدد و نوگرایی در ابعاد مختلف زندگی ایرانیان به وجود آمد. هم‌زمان با این تحولات، شعر و نثر فارسی نیز از آن بی‌نصیب نماند.	
پاسخ گزینه ۲ است	۱۲۲
پاسخ گزینه ۱ است	۱۲۳
پاسخ گزینه ۱ است	۱۲۴
پاسخ گزینه ۲ است	۱۲۵
دقت داشته باشید که علی اسفندیاری نام نیمای شعر فارسی است. نیمایوشیج لقب اوست که به زادگاهش (روستای یوش از توابع استان مازندران) اشاره دارد.	
پاسخ گزینه ۳ است	۱۲۶
پاسخ گزینه ۱ است	۱۲۷
پاسخ گزینه ۳ است	۱۲۸
مهم‌ترین حادثه ادبی این دوره تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران در تیرماه ۱۳۲۵ بود که نیما در آنجا شعر «آی آدم‌ها» را خواند و پس از آن شیوه نیما در کنار شعر سنتی رواج یافت.	
پاسخ گزینه ۲ است	

۱۲۹. پاسخ گزینه ۱ است
۱۳۰. پاسخ گزینه ۲ است
۱۳۱. پاسخ گزینه ۳ است
۱۳۲. پاسخ گزینه ۳ است
۱۳۳. پاسخ گزینه ۱ است
۱۳۴. پاسخ گزینه ۲ است
۱۳۵. پاسخ گزینه ۳ است
۱۳۶. پاسخ گزینه ۲ است
۱۳۷. پاسخ گزینه ۲ است
۱۳۸. پاسخ گزینه ۳ است
۱۳۹. سید محمد حسین بهجت تبریزی متخلص به شهریار
۱۴۰. پاسخ گزینه ۳ است
۱۴۱. نیمه در سال ۱۳۰۱ هـ.ش. منظومه افسانه را منتشر کرد که به عنوان بیانیه شعر نو است.
۱۴۲. نگاه نو و نگرش عاطفی به واقعیات ملموس.
۱۴۳. پاسخ گزینه ۲ است
۱۴۴. پاسخ گزینه ۳ است
۱۴۵. پاسخ گزینه ۱ است
۱۴۶. پاسخ گزینه ۲ است
۱۴۷. پاسخ گزینه ۱ است
۱۴۸. پاسخ گزینه ۳ است
۱۴۹. «دید و بازدید» از آثار داستانی جلال آل احمد است.
۱۵۰. پاسخ گزینه ۲ است
۱۵۱. پاسخ گزینه ۳ است
۱۵۲. اولین رمان اجتماعی را در سال ۱۳۰۱ با نام «تهران مخوف»، مرتضی مشفق کاظمی منتشر کرد.
۱۵۳. نخستین رمان تاریخی این دوره را محمدباقر میرزا خسروی با نام «شمس و طغرا» نوشت. اولین رمان اجتماعی را نیز در سال ۱۳۰۱ با نام «تهران مخوف» مرتضی مشفق کاظمی منتشر کرد.
۱۵۴. نثر داستانی معاصر با مجموعه داستان کوتاه «یکی بود، یکی نبود» از محمدعلی جمالزاده در سال ۱۳۰۱ آغاز شد.
۱۵۵. سیمن دانشور از نسل دوم نویسندگان داستان‌نویسی نوین در دوره ادبی معاصر به حساب می‌آید.
۱۵۶. پاسخ صحیح: گزینه ۴. از شناخته شده ترین چهره‌های این دوره می‌توان به احمد محمود، نویسنده رمان «همسایه‌ها» و علی محمد افغانی، نویسنده رمان «شوهرا هوخاتم»، هوشنگ گلشیری نویسنده رمان «بره گمشده راعی» و امین فقیری نویسنده رمان «دهکده پرمال» اشاره کرد.

پاسخنامه درس دهم

سبک‌شناسی دوره معاصر

پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۱
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۲
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۳
پاسخ گزینه ۱ است	۱۷۴
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۵
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۶
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۷
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۸
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۹
پاسخ گزینه ۱ است	۱۸۰
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۱
پاسخ گزینه ۱ است	۱۸۲
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۳
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۴
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۵
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۶
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۷
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۸
پاسخ گزینه ۱ است	۱۸۹
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۰
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۱
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۲
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۳
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۴
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۵
پاسخ گزینه ۱ است	۱۹۶
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۷
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۸
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۹
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۰
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۱
پاسخ گزینه ۱ است	۲۰۲
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۳
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۴
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۵
صورت صحیح این گزینه: روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.	۲۰۶
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۷
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۸
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۹
پاسخ گزینه ۲ است	۲۱۰
به تدریج به‌ویژه بعد از جنگ، گرایش به سبک‌های جدید داستان-نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود و نیز در دهه هشتاد شاهد داستان‌نویسی (مینی‌مال) و مدرن‌نویسی هستیم.	۲۱۱
پاسخ گزینه ۱ است	۲۱۲
این مورد از ویژگی‌های زبانی نثر در دوره انقلاب اسلامی محسوب می‌شود و در شمار ویژگی‌های ادبی نمی‌آید.	۲۱۳
پاسخ گزینه ۲ است	۲۱۴
پاسخ گزینه ۱ است	۲۱۵

پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۱
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۲
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۳
پاسخ گزینه ۱ است	۱۷۴
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۵
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۶
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۷
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۸
پاسخ گزینه ۲ است	۱۷۹
پاسخ گزینه ۱ است	۱۸۰
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۱
پاسخ گزینه ۱ است	۱۸۲
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۳
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۴
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۵
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۶
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۷
پاسخ گزینه ۲ است	۱۸۸
پاسخ گزینه ۱ است	۱۸۹
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۰
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۱
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۲
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۳
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۴
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۵
پاسخ گزینه ۱ است	۱۹۶
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۷
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۸
پاسخ گزینه ۲ است	۱۹۹
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۰
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۱
پاسخ گزینه ۱ است	۲۰۲
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۳
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۴
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۵
صورت صحیح این گزینه: روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.	۲۰۶
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۷
پاسخ گزینه ۲ است	۲۰۸
پاسخ گزینه ۳ است	۲۰۹
پاسخ گزینه ۲ است	۲۱۰
به تدریج به‌ویژه بعد از جنگ، گرایش به سبک‌های جدید داستان-نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود و نیز در دهه هشتاد شاهد داستان‌نویسی (مینی‌مال) و مدرن‌نویسی هستیم.	۲۱۱
پاسخ گزینه ۱ است	۲۱۲
این مورد از ویژگی‌های زبانی نثر در دوره انقلاب اسلامی محسوب می‌شود و در شمار ویژگی‌های ادبی نمی‌آید.	۲۱۳
پاسخ گزینه ۲ است	۲۱۴
پاسخ گزینه ۱ است	۲۱۵